

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΕΚΛΟΓΑΙ

ΔΩΡΕΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΙΟΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(Ε Κ Λ Ο Γ Α Ι)

17365

ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1917
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΑΣΗ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

ΕΙΣ ΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνας ἀπὸ παλαιότατων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὁμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνας δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας· εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκήσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγένετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσασιν οἱ Ἕλληνας τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιότερων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξίᾳ ἤρχισε νὰ συγκινή τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεταί θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνοντο γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικλήσεις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιότεραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλειόουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὅποια ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὅποια ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιοτέρα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὅποια κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἄργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουναν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὅποια ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπικαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὐτῆ τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμός.

Ἀσφαλέςτατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀρχαίων πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρρῆκος Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφάς (1870 κ. ἔ.), αἱ ὅποια ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηναίων, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὺ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὗτοι ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπιφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρῦπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἦτοι ὄπλα, σκεύη, κοσμήματα, διάφορα κομποτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὺ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηναίων.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀ ν α κ τ ὴ ρ ω ν μὲ θανμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προσερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θανμάσια αὐτὰ εὐρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελεῆς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσσην εὐμάρειαν ἣτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοῦ Ἀχαιοῦς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον αὐστηροῦς πολιτικούς θεσμούς καὶ κύριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὄλονεν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, δτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπώκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ἀνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἀνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερο. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἐφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατάρτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητὰς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἥρωϊσμοὺς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προῦδεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπιχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτεια τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρούλους τῶν τολμηρῶν θαλασσίων ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανεέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ἀνομαζόντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *νόστοι*, ἦτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ *Ὀδύσεια*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θανμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικὰς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικoὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὄλας τὰς ταπαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμήν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὁμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικὸς, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχή ἡμέραν τοῦ *νόστου*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κύμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὀμηρος ἐγενήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφών, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθήναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρύλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθηίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλῃς, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίωv, ἐξ οὗ Μελισσιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηριῶν ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἦκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὠρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθανώτερα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠυξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρας προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερατὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικήν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀοῖδοι καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον τῶν ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων τῶν ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀοιδὸς « ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὄλγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργανου καὶ μὲ θερμὴν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὅμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὀρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικήν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ρ α φ ω δ οί¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργανου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραφωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρως τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραφωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχοποιίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρυθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλος τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλονται ὑπὸ τῶν ραφωδῶν ἐπὶ τῇ βᾶσει γραπτοῦ κειμένου. Ἦδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βον π.Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμύζοντα μικρὰ ἔπη (ράβτω = συναρμύζω + φδή).

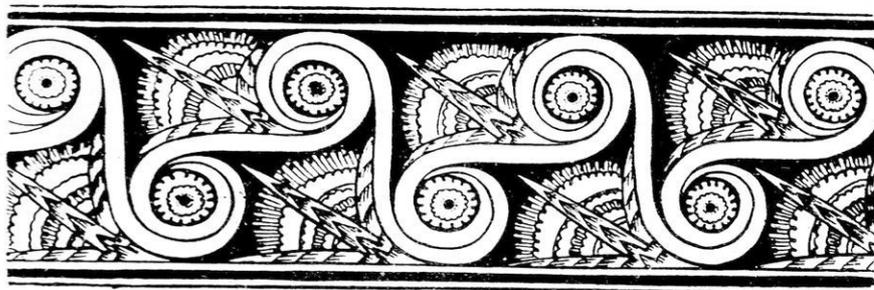
Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διατηροῦντο εἰς τὴν μορφὴν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ιδεώδη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποίει εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφιδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφιδίαι τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαῖα γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσεΐας μὲ μικρά.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Ποικιλόχρωμος διακόσμησις Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἄλλ' οὐδ' ὣς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ'
αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. 10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἢ κατ' αὐτοῦ ὀργή τοῦ Ποσειδῶνος.

• Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὴν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἷον νόστου κεκρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεῶν

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἄλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενέαινεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν ἰκέσθαι.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροῖο ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφρασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανεῖλη ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ δ' γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·
 ἄΩ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν, 35
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαο
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδῶς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσχοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν· 40
 ἔκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο,
 ὀππότ' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἦς ἱμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἄθροβα πάντ' ἀπέτισεν.»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὑπάτε κρειόντων,
 καὶ λίην κεῖνός γε εἰοικότι κεῖται ὀλέθρω·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἄμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροني δαίεται ἦτορ,
 δυσμόρω, ὅς δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
 νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης.
 νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει,
 κίει δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
 ἧς γαίης θανέειν ἰμείρεται, οὐδέ νυ σοὶ περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερά ῥέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσσα, Ζεῦ;»

«Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 «Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θεῖοιο λαθόμην,
 ὅς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱερά θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαιήοχος ἀσκελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
 ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον
 πᾶσιν Κυκλώπεσσι.»

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων

- οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75
- ἄλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οὔδε περιφραζώμεθα πάντες
νόστον, ὅπως ἔλθῃσι Ποσειδάων δὲ μεθήσει
ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος ».
- Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη: 80
- «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
νῆσον ἐς Ὠγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
νύμφη εὐπλοκάμῳ εἶπη νημερτέα βουλήν,
νόστον Ὀδυσσοῦς ταλασίφρονος, ὡς κε νέηται·
αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκην δ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
πέμφω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἦν που ἀκούσῃ,
ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν ».
- 95
- Ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ μορφήν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
τοῦ Ὀδυσσεύς.**
- «Ὡς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· 96
βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων αἴξασα, 102
στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δῆμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἠγήτορι Μέντη· 105
εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὐς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο.

Ὅ Τῆν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιημένος ἦτορ,
 ὁσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἐλθὼν 115
 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχοι καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσοι.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἴσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθύς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρησιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι, φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χρὴ ».

Ὡς εἰπὼν ἤγεῖθ', ἡ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἐντοσθεν εὐξόου, ἐνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λῖτα πετάσσας, 130
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρηῆνυς ποσὶν ἦεν.
 παρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνῳ ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἡ δ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

- σῆτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αἰείρας 141
 παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεύων.
 Ἔς δ' ἤλθον μνηστῆρες ἀγήγορες. οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἕζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χειῖρας ἔχευαν,
 σῆτον δὲ δμωαὶ παρενήγεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρατῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἔαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ερον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεΐδειν. 155
 Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 «Ἐεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἶπω ;
 τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδή,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν' ἀλὶ κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κείνόν γ' Ἰθάκην δεῖδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρρησαίαι' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὧς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῶν
 θαλπωρῆ, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆες ; 170

ὄπποιῆς τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀλομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
 ἤε νέον μεθέπεις ἦ καὶ πατρώϊός ἐσσι 175

Ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἄνδρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφο, ἦν ἀνθρώπων ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Τοιγαρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

Μέντης Ἀγχιάλιο δαίφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

νῦν δ' ὦδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,

ἔς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον,
 νηὺς δέ μοι ἠδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλῃος, 185

ἐν λιμένι Ῥεῖθρῳ ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.

ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώιοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἔξ ἀρχῆς, εἴ πέρ τε γέροντ' εἴρηαι ἐπελθῶν

Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190

γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὔτ' ἄν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν

ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἴνοπέδιοιο.
 νῦν δ' ἦλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,

σὸν πατέρ'· ἀλλά νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,

ἀλλ' ἔτι που ζῶδς κατερύκεται εὐρέι πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν

ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόωσ' ἀέχοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ 200

ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω,

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
οὔ τοι ἔτι δηρὸν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχησιν·
φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
κίνῳς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος ».

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηνᾶς
πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
οὐκ οἶδ' οὐ γὰρ πῶ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
τοῦ μ' ἐκ φασὶ γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις » 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
« Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὃδ' ἐπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὀρόων, ὅς τις πιτυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα· 230

« Ξεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρσαι ἠδὲ μεταλλάξ,

μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων

ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·

νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιώοντες,

οἳ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235

ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὦδ' ἀκαχοίμην,

εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,

ἢ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.

τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,

ἠδέ κε καὶ ᾧ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240

νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρεῖψαντο·

οἴχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε

κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω

οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.

ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,

ἠδ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,

τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.

ἢ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτὴν

ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250

οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηΰδα Παλλὰς Ἀθήνη·

« ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος

δεύη, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.

εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν 255

σταίη, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,

τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα

οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,

ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο—

ὄχετο γάρ καὶ κεῖσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἴη
 ἴους χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἐόντας,
 ἀλλὰ πατὴρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἐὼν μνηστῆρσιν ὀμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἢ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἦρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμαῖται γαμέεσθαι, 275
 ἄψ ἔτω ἐς μέγαρον πατὴρ μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσιν καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατὴρ δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν ἢ ὅσων ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθέ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κείθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ Ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατὴρ βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.
 εἰ δὲ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἐόντος,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦται καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι
 κτείνης ἢ ἐ δόλω ἢ ἀμφιδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλικός ἐσσί.

295

ἢ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ;
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
 ἢδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων ».

300

305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὡς τε πατήρ ᾗ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ,
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσι ».

510

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο.
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτίς ἀνερχομένῃ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

315

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἑ πατρὸς

320

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· ὄισατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φῶς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰοιδὸς ἄειδε περικλυτός, οἳ δὲ σιωπῇ 325
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδὴν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσεται οἷο δόμοιο, 330
οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
ἢ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο διῶ γυναικῶν,
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρεϊάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
ἀμφίπολος δ' ἄρα οἳ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη. 335
δακρῦσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον αἰοιδόν·

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·
τῶν ἓν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἳ δὲ σιωπῇ
οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς 340
λυγρῆς, ἢ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠύδα· 345
« Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήρον αἰοιδόν
τέρπειν ὅππῃ οἳ νόος ὄρνυται ; οὐ νύ τ' αἰοιδοί
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰδέειν· 350
 τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ·
 ἐς δ' ὑπερῶ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναίξϊ
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἡδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς τοῦ ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάσρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντέπωσιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύος ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνας. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὦ κ ο ν τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὥρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὁμήγηρον. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύος, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αὐθιγροσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νωσ ἐξήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὄμωσ ἀσθάδειάν τινας ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μὲ ἀ κ ρ α ἦ ζ ἐ φ υ ρ ο ν ἐταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὦραν οἱ Πύλοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς. ἠπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὸς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρωσ, διηγῆθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θαυμασίους ἵππους, οἱ ὅποιοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἢ Ἀθηναῖα — προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

δ

['Εξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠγοίχθη εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῖ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλαυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὺν ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἰλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεὺς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστήρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήρκετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηναῖς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἡδὴ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψὼ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεισεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

«Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὖτε τὰ τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὡς κε νήηται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὁ γ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου πῆματ' ἀσχων
 ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγγίθεοι γεγάασιν,
 οἳ κέν μιν περι κῆρι θεὸν ὡς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἷ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὧς γὰρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ιδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

“Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν 45
 ἡδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἶλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώνοντας ἐχειρῆι.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἑοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἀλὸς ἀτρυγέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμη·
 τῷ ἵκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἐρμῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν, 55
 ἔνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμη
 κέδρου τ' εὐκεάτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει 60
 δαιομένων· ἢ δ' ἔνδον ἀοιδιάσουσ' ὀπι καλῆ
 ἰστὸν ἐποιχομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαιεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθώωσα,
 κλήθρη τ' αἴγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δὲ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο, 65

σκῶπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.
 ἢ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
 ἡμερίς ἠβῶωσα, τεθήλει δὲ σταφυλησι.
 κρῆναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῶ, 79
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη.
 ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θήσαιοτο ἰδὼν καὶ τερφθείη φρεσὶν ἦσιν.
 ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης. 75
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θηήσατο θυμῶ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὸ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων.
 οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἰς τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. 80
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων, 85
 ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·
 « Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.
 αὐδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. 90
 ἀλλ' ἔπειο προτέρω, ἵνα τοι πὰρ ξείνια θείω ».

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ, 95
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγώ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλεαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἄλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι διζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἷ ἄστυ πέρυ Πριάμοιο μάχοντο.
 τῶν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅττι τάχιστα· 106
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν » 115

Ἔο Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ἦς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 140
 ἥ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
 ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζηγὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὅσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὄδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθειλούσῃ· 155
 ἤματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἡιόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἴσταμένη προσεφώνεε διὰ θεῶων·

« Κάμμορε, μὴ μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἤδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο γαλκῶ

εὐρεΐαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὕψου, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 αὐτὰρ ἐγὼ σῖτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἴματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὖρον ὄπισθεν, 165
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἶ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἷ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρῆναί τε »). 170

Ὡς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἧ με κέλεαι σχεδίη περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἴσαι 175
 ὠκύποροι περώσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὖρω.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι οέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὀμόσσαι
 μὴ τί μοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεζεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἥ δὴ ἀλιτροὺς γ' ἔσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἷον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε 185
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μὴ τί τοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλοι
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσ' ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεγγῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

Ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
 Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἔδωδῆν,
 ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
 αὐτὴ δ' ἀντίον Ἴξεν Ὀδυσσῆος θείοιο,
 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῳαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκान.
 οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
 τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
 εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
 κήδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἐνθάδε κ' αὔθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
 ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμερόμενός περ ἰδέσθαι
 σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἡμᾶτα πάντα. 210
 οὐ μὲν θην κείνης γε χερείων εὐχομαι εἶναι,
 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πῶς οὐδὲ ἔοικεν
 θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 « Πότνα θεά, μή μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
 πάντα μάλ', οὔνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
 εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
 ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρωσ.
 ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἡμᾶτα πάντα
 οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι. 220
 εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν·
 ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
 κύμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωκεν ἐργαλεῖα, διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε νὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἀπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου δῖα Καλυψώ,
 εἵματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δέ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλὰ·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπτήμονά τε λιαρόν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἡμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψε δύοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄμαξαν ἐπὶ κλησὶν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὀκεανοῖο· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψώ, δῖα θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἡματα ποντοπορευών,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιδόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέει πόντῳ.
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλώων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσσι ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πείραρ ὀϊζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μιν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος ».

290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρός τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν·

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται ;

δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεᾶ νημερτέα εἶπεν,
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.

300

οἴοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
 τρεῖς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.

305

ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἤματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι.

310

τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἴμαρτο ἄλῶναι ».

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.

τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἰστὸν ἔαξεν

315

Δεινή μισγομένων ανέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντω.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἴψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς· 320
 εἴματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τὰ οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 ὄψε δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.
 ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδίης ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβητ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζεε τέλος θανάτου ἀλειίνων.
 τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκινὰ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἀνεμοὶ φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορῆη προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὖτ' Εὐρος Ζεφύρω εἴξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἴνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἦν βροτὸς αὐδήσσσα,
 νῦν δ' ἄλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴξε δ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

«Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδίην ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίσο νόστου
 γαίης Φαίηκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο ταχύσσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψεαι ἠπείροιο,
 ἄψ ἀπολυοάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ ἐικυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀγθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«ὦ μοι ἐγὼ, μὴ τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὔτε
 ἀθανάτων, ὅ τέ με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει.

ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360

ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἦος ὁ ταῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὤρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινόν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.

ὥς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠίων θημῶνα τινάξῃ
 καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλῃ·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὥς ἵππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἐξάπέδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.

αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἴδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

« Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθῶν ἀλόω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήῃς·

ἀλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεοθαι κακότητος ».

Ὡς ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλίτριχας ἵππους,
ἵκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔαον. 380

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδρησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ᾧρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦρος ὃ Φαίηκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαμεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήνευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηρὰν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπτόμος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσεν πράγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηρὰν, ἕως ὅτου εἶρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὀρητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηντημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄ π ν ε υ σ τ ο ς καὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεῖμον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ξ

Ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνω καὶ καμάτῳ ἄρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνην

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἷ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρουχόρῳ Ἵπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων,
οἷ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστᾶων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας.
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς Ἄιδόσδε βεβήκει,
Ἄλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιόωσα.
βῆ δ' ἴμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἐνὶ κούρῃ
κοιμᾶτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίῃ,
Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πὰρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.

Ἡ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης,
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρῃ ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
ἥ οἱ ὁμηλικῆ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·

«Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὦδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ;
εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα γοῆ καλὰ μὲν αὐτῇ
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἷ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γὰρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατῆρ καὶ πότνια μήτηρ.

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφι·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύνααι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσεαι·
 ἤδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσαι, ἥ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ᾧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσι
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόλῃος ». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλύμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλές αἰεὶ
 ἔμμεναι· οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθηρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἰγλή· 45
 τῷ ἐνὶ τέρονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μετὰ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἥ μιν ἐγείρει
 Ναυσικᾶν εὐπεπλὸν ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἔν' ἀγγεῖλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κινήσατο δ' ἔνδον ἐόντας·
 ἥ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλιῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλεσον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἥ δὲ μάλ' ἄγχι σταῖσα φίλον πατέρα προσέειπε·
 « Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἐόντα 60
 βουλάς βουλευεῖν καθαρὰ χροῖ εἴματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἷες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὴ ὀπυῖοντες, τρεῖς δ' ἠἰθεοὶ θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῇ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 "Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομηναὶ
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχευ· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν ἐύκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 "Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρειν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστῳ ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστη ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεται ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσέῃ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἦρος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἦ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλα.
 Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο βόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἔνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύροεν μάλα περ βυπόωντα καθῆραι,
 ἔνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρῶγειν ἄγρωστιν μελιθδέα· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἴματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θεῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἤχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95

αἱ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἴματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν ὀμωαί τε καὶ αὐτῆ,
 σφαίρη ταὶ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικάα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋγέτον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 τῆ δέ θ' ἄμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἄγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ
 πασάων δ' ὑπὲρ ἢ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὡς ἢ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπε παρθένος ἀδμῆς.

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἴματα καλά,
 ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροιτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσατο.

σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασίλεια· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἄμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεὺς,
 ἐζόμενος δ' ὄρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·

«ὦ μοι ἐγώ, τέων αὔτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἷ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;

ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θήλυς αὐτή·
 νυμφάων, αἱ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πισεα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ;

125

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ».

126

Βῆ δ' ἴμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκί πεποιθώς,

130

ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὕσσε

δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ οἴεσσιν

ἢ ἐμετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ

μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·

ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλε

135

μίξεσθαι γυμνός περ ἐών· χρεῖῳ γὰρ ἴκανεν.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,

τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προύχουσας·

οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένει τῆ γὰρ Ἀθήνη

θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων.

140

στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεὺς,

ἢ γούνων λίσσοιτο λαβὼν εὐώπιδα κούρην,

ἢ αὐτως ἐπέεσιν ἀποσταδὰ μειλίχιοισι

λίσσοιτ' εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.

ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι

145

λίσσεσθαι ἐπέεσιν ἀποσταδὰ μειλίχιοισι,

μή οἱ γούνα λαβόντι χολώσσαιτο φρένα κούρη.

αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον·

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;

εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

150

Ἄρτεμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μέγαλοιο,

εἶδός τε μέγεθός τε φυῆν τ' ἄγχιστα εἴσκω·

εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,

τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρις μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κεῖνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἶκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δῆλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὡς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρου γαίης,
 ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδία δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαί
 νήσου ἀπ' Ὠκυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
 ὄφρ, ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γὰρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστνυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἴλυμα σπείρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖειν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιναῖς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἀντίον ἤυδα·
 «Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφροσι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τὰδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπτῃς. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὔν ἐσθῆτος δευήσῃαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὧν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστῃ δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε».

**Περίποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ
ὁδηγίαί τῆς Ναυσικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἡ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσε·
 «Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἤ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γέννηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἰκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσὶν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωῶσιν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο». 210
 «Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κὰδ' δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικάα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 πάρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἵματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον, 215
 ἦνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 «Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοιιν ἀπαλούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν εὐπλοκάμοισι μετελθῶν».

«Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἄμπεχεν ὤμοις, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἵματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, κὰδ δὲ κάρητος 230
 οὔλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.

ὧς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνῆρ
 ἴδρις, ὃν Ἡφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὧς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε ὤμοις. 235
 ἔζετ' ἐπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι μετηύδα·

«Κλυτέ μευ, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἷ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαιήκεσσ' ὄδ' ἀνῆρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

αἶ γάρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν. 245
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνω βρῶσιν τε πόσιν τε ».

“Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο,
 πᾶρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρῶσιν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικῆα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εὔματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
 ζευῆξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

«Ὀρσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
 πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἐνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
 λεπτή δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἐνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἐνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμά.
 οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εἶσαι,
 ἧσιν ἀγαλλόμενοι πολιτὴν περώσιν θάλασσαν.

τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μὴ τις ὀπίσσω
 μωμεύη· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

καὶ νύ τις ὧδ' εἶπῃσι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικῆα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῆ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσατο ἦς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεπαδῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καυτή περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοῖ μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί ». 285
 ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὄνειδεα ταῦτα γένοιτο.
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων, πατρὸς καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὧκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα 290
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρὸς ἐμοῖο.
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμῶν·
 ἐνθα δὲ πατρὸς ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώῃ,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἐνθα καθεζόμενος μεῖνε χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρὸς.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφίχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάς ἠγήσαιτο 300
 νήπιός· οὐ μὲν γάρ τι εἰκίότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἥρωος. ἀλλ' ὅπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὧκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῆ. 305

ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμωαὶ δέ οἱ εἶατ' ὄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῆ,
 τῷ ὅ γε οἴνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὧς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἔλπωρή τοι ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐυκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

310

315

᾽Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἵμασεν μᾶστιγι φαεινῆ,
 ἡμίονους· αἰ δ' ὦκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἰ δ' εὐ μὲν τρώων, εὐ δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἰμάσθλην.
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἔν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγαλοιο·

« Κλυθὶ μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας
 ῥαιομένου ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἢδ' ἐλεεινόν ».

325

᾽Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γὰρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὁ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν
 ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκρέπτετο ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἔλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαινοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ υ γ κ ὀ ν κ υ ἄ ν ο ι ο, ἦτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κυανῆν ὑαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 4.). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσῶν καὶ ἄργυρων, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῆ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφαντα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκευὴ περὶ τεχνὰ συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξίσου θαυμαστὸς ἐξετείνετο πέριξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κήπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπῶν, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ α σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσήλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸν λόγον νὰ τὸν ἐλεήσῃ καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἱκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίακων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὀ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὄλοι αἱ συνήθειες πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ῦ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰοιδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγοῦδῆσεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραψε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεύς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ᾄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγῶνων. Ἐξῆλθον ὄλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὄλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγένετο ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολούθησαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδῃσε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεύς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἴλιου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκλήσιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωας τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἐπὶ τὸ Ἴλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὗρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰολος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκον ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἄσκον νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Τότε ἐξατελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θέλλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμᾶς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐχάθησαν ἑνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἀποκόψας τὰ πρυμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἡ θεὰ Κίρκη μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἡ θεὰ ἐπανάφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῦα πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλομένους ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς, κατέφαγον τὰς ἱερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυπτοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νεῖα φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίισαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασιλεία, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισὶ τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ Βασιλῆϊ ».

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὄταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηναῖ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὗρισκεται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν πάντοτε τῆς θεᾶς, ἐξήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῷ Εὐμαίου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀ-
 νακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Θ

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν'
 ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐ-
 τὴν τὸν Εὐμαίον].

Π

Ἄναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[1 - 153. Ὄταν εἰσηλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀ-
 κριβές διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως δμως ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον].

Ἦ ῥα καὶ ὤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιῶν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἦικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα 160
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἶδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἔναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάροιο παρὲκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροιθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μῆδ' ἐπίκευθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφελλε καὶ ἦβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροίης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.

ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα μὴ θεὸς εἴη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἄλλοιὸς μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροιθεν,
 ἄλλα δὲ εἴματ' ἔχεις, καὶ τοι χρῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἴληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρὰ

ἤδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
« Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις ;
ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσει, κἀδ δὲ παρειῶν 190
δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεΐ.
Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπέιθετο δν πατέρ' εἶναι,
ἕξαυτίς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων
θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω· 195

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόφωτο
ᾧ αὐτιοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
ῥηϊδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.

ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρων καὶ ἀεικέα ἔσσο·
νῦν δὲ θεοῖσιν ἕοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Τηλέμαχ', οὐ σε ἕοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα
οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάασθαι·
οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
ἀλλ' ὄδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205
ἤλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
ἢ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
ἄλλοτε μὲν πτωχῷ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὖτε
ἀνδρὶ νέῳ καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἶματ' ἔχοντι. 210
ῥηϊδίον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,
ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὦρτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἔλεεινὸν ὑπ' ὄφρῦσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νύ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδω φάος ἡελίοιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὃν πατέρ' αἶψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γὰρ τί σε πεζὸν ὀίομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίχεται·
 καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θοῆῃ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·
 νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235
 ὄφρ' ἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἄνθρωποι εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίξας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240

« ὦ πάτερ, ἧ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουσον,
 χεῖράς τ' αἰχμητὴν ἔμμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστήρων δ' οὔτ' ἄρ' δεκάς ἀτρεκές οὔτε δὴ οἶαι, 245
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσεται ἐνθάδ' ἀριθμὸν.

ἐκ μὲν Δουλιχίῳ δὺω καὶ πεντήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἐξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τ'ο καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν ἐείκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
 μὴ πολύπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σύ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζεο, ὅ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἥ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἧέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὸν κῦνα τοῦ Ἄργου
 (Ἐγχάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **άνδρα** = περί τοῦ ἀνδρός. — **ἐννεπε**· προστ. τοῦ **ἐννέπω** = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**· ρ. **πλάζομαι** = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (**πόλις** καὶ **πτόλις**). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — **νόος** = σχέσις, νοοτροπία. — **ὄ** = οὔτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **δν· δς ἢ δν'** κτητ. ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμός** = ψυχὴ, καρδιά (θύω = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ δν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατάκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφίζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωὴ. — **ἦν**· κτητ. (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (**νόομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὦς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — **οὐδ' ὦς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (**ἐταῖρος**). — **ρύομαι** = σφίζω. — **ἰέμενός περ· καίπερ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. **ἱεμαι** = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἀτασθαλίαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη + ἔπος = λόγος). — **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτὰρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (**νόστος** στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα : **νόστιμος** = γλυκύς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἥμαρ-ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μάλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε δὲ μὴ παρεμβαλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμᾶρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστον. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιου σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου *ἀμός* = τίς. πρβλ. οὐδ' ἀμοῦ). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀμόθεν*. Δύναται ν' ἀποδοθῆ μετὰ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παραφχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : *πλάγχθη, πάθεν, ἴδεν*.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οιοσι** : *σφετέρησι(ν), ἀτασθαλίησι(ν), τοῖσι(ν)*.

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (= ἐντελῶς)-ἦσθιον.

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς ὄλας τὰς πτώσεις μετὰ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας : *ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν* κλπ.

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων καταλήξεων : *ἄστυα, ἄλγεια*.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : *Ἡελίοιο*.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ. : **ὄς ἦ ὄν** (ἐὸς ἐῖ ἐόν).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιωτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειότερας ἐλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεῖετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διὸς) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἢ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες* ἢ *Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι*. Εὐφρέστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπίκλησιν μετὰ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὅποιον θὰ διηγηθῆ. — **ἱερόν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ἱερόν πτολίεθρον*. — **Ἵπερίων** : Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους = ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *Ἵπεριονίδης* — **κατὰ βοῦς ἦσθιον** : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς πισθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλάς τοῦ Ὀδυσσέως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. ἔνθα = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀμόθεν. αἰπύς = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — ἔσαν = ἦσαν. — ἠδὲ = καί. — οἶος = μόνος. — κέχρημαι = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρή*). — πότνια = σεπτή, σεβαστή. Ἐπιθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (*ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum*). — ἐρύκω = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — δῖος = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (*ρίζ. δι - Λατιν. divus - divinus*). — τὸ σπέος = τὸ σπήλαιον. — γλαφυρός = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω - γλύφω*). — λιλαίομαι = ἐπιθυμῶ. — ὁ πόσις - ἰος = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (*ρίζ. πότ. - πρβλ. πότνια*). † δῆ = ἦδη, πλέον. — περιπ(ε)λομένων· περιπέλομαι = περιστρέφομαι. — τῶ = κατὰ τὸ ὁποῖον, δηλ. ἔτος. — οἶ = αὐτῶ. — ἐπεκλώσαντό οἶ = τοῦ προώρισαν. νέομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καί·στ. ὁ νόστος. — οὐδ' ἔνθα = οὔτε τότε. — πεφυγμένος· φεύγω· = διαφεύγω. — ἦεν = ἦν. — οἶ ἄεθλοι = οἶ ἀγῶνες, αἶ δοκιμασίαι. — καί· ἐπιδοτ. = ἀκόμω καί... — μετὰ = μετὰξὺ. — οἶσι· εἰς. — ἐλεαίρω = εὐπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — νόσφι = μακρὰν, ἐκτός. — ἀσπερχές· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — μενεαίνω = εἶμι ὠργισμένος (*μένος*). — ἀντίθεος = ὁ ἀντιπραβλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — πάρος = πρὶν. — ἦν (*ἔην*) γαίαν = εἰς τὴν χώραν του.

22 - 27. μετεκίαθε· μετακιάθω = πηγαίνω πρὸς τινος (*μετακιάθω*, θκιμιστ. τοῦ κίω = πορεύομαι). — τηλόθι = μακρὰν (*τηλοῦ*, *τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. τηλέγραφος, τηλεβόλον κλπ.). — ἐὼν = ὢν. — τοί· ἀναφ. ἀντων. — διχθά· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — δεδαίεται· παθ. πρακμ. ρ. δαίομαι = χωρίζομαι. — ἔσχατοι ἀνδρῶν = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — δυσομένου = ἐκεῖ πού ὄσει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀόρ. α' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀόρ.*). — Ὑπερίων· δ. — ἀνιόντος = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. ἀνεμι (*ἀνά + εἶμι*). — ἀντιάω = ἀντικρύζω, παρίσταμι. — ἐκατόμβη = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία με ἄφθονα θύματα. — ἀρνεῖός = πρόβατον, κριάρι. — ἔνθα = ἐκεῖ. — ἡ δαῖς - δαιτός = γεῦμα, συμπόσιον

(δαίωμα = χωρίζω. Κυρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμῶν). — **παρήμενος** = παρακαθήμενος (ἦμαι = κάθημαι). — **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. — **μέγαρον** = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις : **οὔ, οἶ, ἔ** (αὐτοῦ - ᾧ ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.** τῶ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίεται.

— Παρεμβολὴ τοῦ ο εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω** : ἀντιῶν (ἀντιάων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρκακειμένου **-αται** : δεδαίεται.

γ) **ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες** : Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικήν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσχόρπισε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πετρίδας των. — **νύμφη** : Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ.ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενέαιεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

28 - 34

α) **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — **τοῖσι** = μεταξύ αὐτῶν. — **κυτὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. **ἀμύμων** = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — **ῥά** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγγλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτός** = ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἐξακουστὸς (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κτεν- και κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Φεπ- εἰπεῖν). — μετηύδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδῆ = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσῃν εὐκολίαν ! — νῦν(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ- μέρος = θάνατος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι· ἀπαρέμφ. τοῦ εἰμί. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — και αὐτοί = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν· στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ- μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἀθρ.α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστή = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλινοστώ). — εἰδώς· μετχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὄλεθρος· 11. — πρὸ = προηγούμενως. — οἱ· 17. — εὐσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, δέξυδερχῆς (εὔ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἀκοίτις· συνών. τοῦ ἄλοχος (ἀθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἂν ἡβήσῃ = ὅταν ἀνδρωθῆ. — ἰμείρεται· ὑποτακτ. ἀόρ. ρ. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγαθὰ φρονέων· ἐναντ. μετχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέτισε· ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κκχὸν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι: ἔμμεναι (ἔσμεν (αι)).

— Γενική ἀρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : 'Ατρεΐδαο, 'Ορέσταο.

— Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : 'Ερμείας ἀντὶ 'Ερμείας.

— 'Εγχαλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : 'Ο Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς 'Οδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν 'Ελλήνων ἦσαν ἀγνότεροι

καὶ ὑψηλότεραι πρὸς εἰς πηλαιοτέρας ἐποχάς. — **Αἰγίσθιοι**, τὸν ῥ' ἔκταν' **Ὀρέστης**: Τὸ οἰκογενειακὸν δρᾶμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτή, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδόλοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θεοῦ του καὶ, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) **ἀμείβομαι** τινα = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπιθετὸν τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὄπ- ὄψις, ὄψομαι). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων. — **καὶ λίην... ὀλέθρω**· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **κείνός γε κείται ὀλέθρω καὶ λίην εἰκότι**. — **κείται ὀλέθρω** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — **εἰκῶς** = ὁ ἀρμόζων· — ὡς = οὕτως· δεικτικόν. — **οἷς** = ὅστις. — **ῥέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — **δαίφρων** = συνετός. — **δαίωμα** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἤτορ** = ἡ καρδίκα. — **δύσμορος** = κακότυχος (δύσ+ μόρος 34). — **δηθά**, δὴν = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περιρύτος, πού βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ὄθι** = ὄπου. — **ὄμφραλος** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κτοικία. — **ναίω** = κτοικῶ (ναός). — **ὄλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (ὄλοός = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος-πάθος). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτός** = ὁ ἴδιος, ὁ μόνος του. — **μακρὸς** = ὑψηλός. — **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — **δύστηνος** = δυστυχής. — **κατερύκω**· 14. — **αἰμύλιος** (καὶ αἰμύλος) = γλυκός. — **θέλγει**· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γσηπεύῃ. — **ἐπιλήσεται**· μέλλον τοῦ λήθωμαι = λησμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ λαιθάω). — **αὐτάρ**· 9. — **ἔμαι**· 6. — **ἀποθρῶ**

σκω = ἀνέρχομαι (θρώσκω = πηδῶ). — **νοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ἰμείρεται** · 41. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται. — **ἦτορ** · 48: — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος πρὸς Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ** · 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικείμεν. τοῦ χαρίζετο : **τ(οι)** = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ἱερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ τε** = εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσαο** · ὠδυσάμην = ὠργίσθην ἀντικμ. τὸ οἱ.

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ **σ** καὶ **τ** ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : **τοι - σοι** (πρβλ. Λατιν. tu-tibi).

— Καταλήξεις τῶν **πλαγ.** πτώσ. τῶν εἰς **εὐς** : — **ῆος** (-έως), — **ῆι** (-εἰ), — **ῆα** (-έα) : Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς - **αο** : ὠδυσάμην - ὠδύσαο.

— Ἡ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος** ἀνευ τοῦ **ε** : **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ **Κρονίων** ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχων τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἔδρυσε ἰδικόν του θεῖκόν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νῆσω ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήσσα** : Ἡ Ἀθηναῖα τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψούς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θάλασσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπως δὴ ποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἢ δαίμων θάλασσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βάρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψήλους κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθημα ὀνομα τῶν Ἑλλήνων πρὸς Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὁμοίως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελευθερώσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σκηνάς :

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μετὰ τὰς ἐκφράσεις «παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν», «Ἀργείων παρὰ νηυσὶ».

63 - 79

α) **ἀπαιεῖβομαι**· ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.—**προσέφη**· ἀντικμ.: τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν.—**νεφεληγερέτα** = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μενεφάλας (νεφέλη + ἀγείρω = συναθροίζω).—**τὸ ἔρκος** = φραγμὸς· μτφ. ἔρκος ὀδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολιορκία).—**ἔπειτα** = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.—**πῶς ἂν λαθοίμην**· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω.—**περὶ - ἐστί**· περιείμι = ὑπερέχω.—**νόον**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—**περὶ-ἔδωκε** = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν.—**ἱρά· ἱερά** = θυσίαι.—**τοί**· 23.—**γαιήοχος** = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα + ἔχω).—**ἀσκελές**· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. σκελ-σκλη — σκελετός, σκληρός).—**Κύκλωπος**· γεν. τῆς αἰτίας.—**χολοῦμαι** = εἶμαι ὠργισμένος (χόλος = ὀργή).—**ἀλάωσεν** = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στέρησεως σημεντικόν.—**ἀντίθεος**· 21.—**δοῦ** = οὔ.—**ἐκ τοῦ** = ἔκτοτε.—**ἐνοσίχθων** = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθών = γῆ).—**οὔ τι** = οὐδόλως.—**πλάζω** = κάμνω νὰ πλανᾶται (πλάζομαι· 2).—**πατρὶς αἶη** = πατρικὴ γῆ.—**ἄγετε**· παρακλεωσμ. = ἐμπρός, ἐλάττε.—**οἶδε** = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί.—**περὶ-φράζομαί τι** = σκέπτομαι σοβρῶς περὶ τίνος.—**νόστον**· ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανόδου.—**ὄπως ἔλθῃσι** = ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ.—**μεθίμι** = ἀφίνω, παραιτοῦμαι.—**χόλος** = ὀργή· 69.—**οὔ τι**· 75.—**μὲν** = βεβασίως (μῆν).—**ἀντία** = ἀντιθέτως.—**ἀέκητι** = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ + ἐκών).—**ἐριδαίνω** = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν.—**οἶος**· 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς -α (-ας-ης) : νεφεληγερέτα· (πρβλ. τὰ λατιν. ἀ' κλίσι. nauta, poeta).

— Κατάληξις ἀππρεμφ -μεν (-ειν) ἐριδαιέμεν·

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἀεί : αἰεῖ.

γ) **νεφεληγερετα** : 'Ο "Ομηρος αποδίδει εις τούς θεούς επίθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον **νεφεληγερέτα** εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. 'Εξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος : **γαίηοχος, ἐνοσίχθων**. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ ἐνοσίχθων ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος** : 'Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν 'Οδυσσεά διὰ πανουργίας. 'Ο μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ **ι** τῆς 'Οδυσσεΐας.

80 - 95

α) **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι. — **φίλον (ἔστι)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται. — **νοστήσαι** · ἐπεξήγ. τοῦ **τοῦτο**. — **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. **δαίφρων** 48). — **ὄνδε δόμενθε** = εἰς τὸ σπίτι του. — **δόμος** = οἶκος, σπίτι (**δέμω** = κτίζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφρόντης** · 28. — **ὀτρύνομεν** · ὑποτακτ. τοῦ **ὀτρύνω** = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ. — **ἄφρα** = ἔνκ. — **εὐπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (**νη** - ἀμαρτάνω). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον** · ἐπεξήγ. τοῦ **βουλή**. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων με καρτερίαν τὰς τλαιπωρίας, ὑπομονητικός (**ρίζ. ταλα** - **τλη** + **φρήν**). — **κε(ν)** · τὸ **δυνητ.** ἢ τὸ **ἀοριστολ. ἄν.** — **ἐγών** = ἐγώ. — **ἐσελεύσομαι** · μέλλων τοῦ εἰσερχομαι. — **οἱ** · **δοτ. κτητ.** **οἱ υἱόν** = τὸν υἱόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐνκντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θειώ** · **θῶ**. — **ἀγορῆ** = συνέλευσις (**ἀγείρω**, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**). — **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλή. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύσῃ 'Αόρ. τοῦ **ἀπόφημι**. — **οἱ** · **δοτ.** ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες** · ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τούς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα (**εἴλω** = στρέφω + **πούς**). — **ἔλιξ** · ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς με καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη : βώδια στεφανοκέρατα. **ἡμαθόεις** = ἀμμώδης (**ἄμαθος** - **ἄμμος**). — **πευσόμενον** · μέλλων τοῦ πενθάνομαι, **μτχ. τελ.** — **ἡδέ** · 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα. —

έσθλός = ἀγαθός. — μίν... ἔχῃσιν· ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ νὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμῃ καλῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : μίν (αὐτὸν - ἦν - ὅ).

— Κατάληξις ἀρχαιότερα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. — ῆσι : ἔχῃσι, ἔλθῃσι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγώ : ἐγών :

γ) Ὁλυγίη : Ὡς ἐπίθετον ἢ λ. ὠγύγιος σημαίνει πηλκινότατος. Ὡς γεωγραφικὴ θέσις ἢ Ὁλυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς Ὀδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ οὐριον ἀνεμὸν ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρῦση τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — ἀγορή : Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' Ἑλλησιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράξῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — κάρη κομόωντας : Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — μνηστῆρες : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος Ὀδυσσεῶς, τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — εἰλίποδας ἔλικας βοῦς : Ὁξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πρῶτων ὁ Ὅμηρος παριστᾷ μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — Σπάρτη : Ἀχαϊκὸν κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσάν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — Πύλος : Ἦτο τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρων ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν Ἠλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ Ἀλφειοῦ.

α) 96 - 113. ὥς· δεικτ. 6.— ὡς εἰπούσα = μετὰ τοὺς λόγους αὐ-
 τούς.— ἐδήσατο· ρ. δέομαι-οὔμαι = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. δέω-
 δῶ.— βῆ-κατὰ = κατέβη.— τὸ κάρηνον = κορυφή (κάρη· 90).— ἀί-
 ξασα· ρ. αἰσσω = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἶξ). — δῆμος = ἡ κα-
 τοικουμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — ὁ οὐδός = τὸ κατώφλιον.—
 ἔχω = κρατῶ. — ἔγχος = δόρυ. — εἶδομαι = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλ-
 λην μορφήν, φαίνομαι ὡς... ἡγήτωρ = ἡγεμών. — ἄρα = φυσικά· διότι
 ἡ παρουσίαι τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ
 Ὀδυσσέως.— ἀγήνωρ = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄγαν + ἀγήρ).— ἔπειτα
 = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — πεσσοί = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια πκιγι-
 δίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμα. — προπάροιθε(ν) =
 ἐμπρός. — ἤμενοι = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — ἡ ῥίνος = τὸ δέρμα,
 ἡ προβειά. — ὄτρηρός = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.—
 μίσγω = ἀνχμειγνύω. — κρητήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ
 ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννυμι, κρᾶσις, κρᾶμα).— αὔτε
 = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. — πολύτρητος = μὲ πολλὰς τρύπες,
 πορώδης.— νίζω = πλύνω.— πρότιθεν = παρέθετον.— दाτέομαι = μοι-
 ράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ δαίομαι 23,48).

114 - 124. πολὺ πρῶτος = πρῶτος, πρῶτος. — θεοειδής = θεό-
 μορφος· ἐπίθ. ὠρκίων θνητῶν. — ἦσιο· ἦμαι = κάθημαι. — τετιμημένος
 = λυπημένος (τετίημαι). — φίλον ἦτορ· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημεσ. ἴδε
 60. — ὄσσομαι = βλέπω (ὄσσε = ὀφθαλμοί, Λατιν. oculus), ὄσσομαι
 ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — ἐσθλός· 95. — εἰ ποθεν ἐλθῶν
 = ἀν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουσι
 εὐχὴν τοῦ Τηλ. — μνηστήρων τῶν μὲν = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.—
 σκέδασις = διασκορπισμός (σκεδάννυμι).— σκέδασιν θεΐη· περίφρ. =
 νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυναθῆ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστήρας.
 — δώματα = ἀνάκτορα. — τιμῆ = ἀξίωμα. — οἴσιν· κητ. — ἀνάσ-
 σω = βασιλεύω, κυβερνῶ. — τὰ φρονέων = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς
 σκέψεις.— μεθήμενος = καθήμενος μεταξύ. — εἰσορῶ = βλέπω.— ἰθὺς
 = κατ' εὐθεΐαν πρὸς... — νεμεσῶμαι = ἀγανακτῶ (νέμισις = δικαία
 ἀγανάκτησις). — δηθά· 49. — ἐφεστάμεν = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ.
 ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — ἔλε· εἶλε = ἐπίασε, ρ.
 αἰρῶ. — δεξιτερὸς = δεξιὸς (Λατ. dexter). — ἐδέξατο = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενοῦμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὄττεο ὄτου = οὔτινος. — ὄττεό σε χρῆ = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντὶ ο Οὐλυμπος - Ὀλυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρκατ. -εν (-εσαν) : πρότιθεν (πρὸ (ε) -τίθεσαν).

— Ἴωνικὸν εἰ ἀντὶ ε : ξεῖνος (ξένος).

— Συναιρέσεις ε+ο εἰς εὔ : δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας : ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εαι : φιλήσει (φιλήση), μυθήσει (μυθήση).

Ἴωνικὸν η ἀντὶ α : κρητήρ (κοατήρ).

— ἔς : Ἴων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) πρόθυρον : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλήν τοῦ ἀνγκτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρκειοῦ Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην αἶθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλῶν κίωνων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἐνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὀροφή ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὄπαιον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλῦτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διχμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4.). — χάλκεον ἔγχος : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθὼς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολὺ μαλακόν. **Εγχος* ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
 κους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης *αἰχμῆς* καὶ ἐκ τοῦ *δόρατος*
 (κονταριού), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπή-
 γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστῆς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοίει. — **Τάφος :**
 Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
 καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
 πειραταί. — **πεσσοί :** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρι-
 κούς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ
 ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα πικινίου,
 ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες :** Πι-
 θανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστῆρων
 καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκόν τοῦ Ὀδυσσεως. — **κῆρυκες :** Ἐπίσημοι θεράποντες
 τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον :**
 Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀνχμεμειγμένον μὲ
 ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
 τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119 - 124
 ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἑλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς
 ὀμηρικοὺς χρόνους.

125 - 143

ὡς. 96. — **ἠγεῖτο** = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσκαγάγῃ τὸν ξένον. —
ἔσπετο· ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον. — **ῥα** = φυ-
 σικά. — **ἔσαν**· 12. — **δόμος**· 83. — **μακρός**· 54. — **δουροδόκη** = θήκη
 τῶν δοράτων (*δοῦρον* + *δέχομαι*). — **εὐξοος** = ὁ τελείως λελεασμένος,
 στιλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — **ταλασίφρων**· 87. —
εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἔλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — **ὑπὸ** = ὑποκάτω. —
λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα
 (μόνον δοτ. τῇ *λιτί* καὶ αἰτ. τὴν *λίτα*). — **πετάσσας**· ρ. *πετάννυμι*
 = ἀπλώνω. — **καλὸν δαιδάλεον**· προσδιορ. *θρόνον*. — **δαιδάλεος** = τε-
 χνικὰ στολισμένος (*Δαίδαλος*). — **ὁ θρῆνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
 δια. — **πάρ**· **παρὰ** = πλησίον. — **ὁ κλισμὸς** = κάθισμα χαμηλότερον
 τοῦ θρόνου (*κλίνα*). — **ποικίλος**· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλου-
 μιστός. — **ἔκθοθεν** = εἰς ἀπόστασιν. — **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθεῖς μεταξύ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θαραπαινίς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι). — προχώω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἢ πρόχος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προσέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά. . . — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — ταμίη = θαραπαινίς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρετής, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρειῶν = κρεάτων (κρεῶν - κρεῶν). — πίνακες = πινάκια. — αἰέρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). κύπελλον = ποτήριον. — θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θυμών). ἐπώχето = ἤρχετο κατὰ δικλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπικναλαμβανομένης. — οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρσκευάζεται μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μυχάριχα οὔτε πηροῦνιχα.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου (σκευή καὶ ἐπιπλα,), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγήνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειράν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρετρια (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(παραηθέω καὶ παραηηνέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = κλαθαῖκι τοῦ ψωμιοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρός ἀνὴρ, παλληκάρι (θηλ. ἢ κούρη = κόρη). — **ἐπιστέφωμαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (ὀνίνημι = ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. ἐδ. - ἐσθίω, ἐδώδιμος Λατ. edo). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβυλον (ρ. ἴημι = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλπω). — **ἡ ὄρχηστὺς-ύος** = χορός. — **ἀναθήματα** = ἀπαραίτητα συμπληρώματα. — **δαῖς-δαιτός**· 26. — **ἐν χερσὶ... Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **ῥά** = βεβχίως. — **αἶδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμιζῶ** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν**· ἐπίρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **ἔρος** (ἔρωσις). — Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄδω : **αἶδω**.

γ) **δμωαί** : δμωαὶ ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλκι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὁμηρικὸν συμπόσιον κατὰλήγει συνήθως εἰς ὦδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοί ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φημίος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κίθαριν περικαλλέα** : Ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγξ ἦτο τετραχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου περικαλλέα.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοίατο - πεύθουιντο**· ρ. **πεύθωμαι** = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (πυνθάνομαι - πεύσομαι).

ἦ καὶ = μήπως καί... — νεμεσῶμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι
 πρβλ. 119.— ὅττι κεν εἶπω = δι' ὅ, τι θά σοῦ εἰπῶ.— κεν· τὸ ἀορι-
 στολογ. ἄν.— μέλει 151.— ῥεῖα = εὐκολα πράγματα (ῥηΐδια, ῥά-
 δια).— βίος = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος.— νήποιον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί.— ἔδω = τρώγω· πρβλ. 150.— δῆ-
 που = ἕως τώρα πλέον.— πύθομαι = σαπίζω.— ὄμβρος = βροχή.—
 ἐπ' ἠπεύρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν.— εἶν = ἐν.— ἄλς — ἄλος =
 θάλασσα (ἄλας, ἄλιεύς, παράλιος).— κυλίνδω = κυλίω· ἀντικ. ὄστᾱ.
 —εἶγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν
 ἔβλεπκν.— ἰδοῖατο — ἰδοῖντο.— ἀρησαῖατο — ἀρῆσαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ.— πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— ἀφνειός = πλού-
 σιος.— χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύ-
 ματα.— μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors).—
 θαλπωρῆ = παρηγορία.— ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών).—
 φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί.— τοῦ δὲ ὤλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη.— ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76.— ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εὐλικρινῶς.— καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς.— τίς, ᾧ πόθεν, ἀσύν-
 δετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ ; — εἰς = εἶ = εἶσαι.— πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ ; — τοι = σοι.— τοκῆες = γονεῖς (τίκτω, τέκνον).— εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμι.— οὐ μὲν γάρ ι = διότι πάντως
 δέν... — οὐ τι = οὐδόλως.— ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής).— ἀγορεύω = λέγω.— ἡέ-ἡ = ἦ-ἦ— νέον· ἀπίρρ. = νεωστί,
 διὰ πρώτην φοράν.— μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς.— ἐσσί = εἶ.— πατρῷός
 ἐσσί ξεῖνος = συνδέσσει διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου.— ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο.— δῶ = δῶμα.— ἐπιστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ.— ατο : πευθοῖατο,
 ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινώ-
 μενον καὶ ἐσσί.

— Παρκατακτικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολῦτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιοῦτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολυτίμητα ὑλικά καὶ ἐπικοίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος** : Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουῦντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. **Ξένος** λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὠρισμένως. — **ἀτρέκέως** · 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θά σέ πληροφόρησω δι' αὐτά. — **δαίφρων** · 48. — **εὐχομαι εἶναι** · 172. — **ἀτάρ** = αὐτάρ · 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (*φιλῶ + ἔρετμα* = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε** · ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἑτάροισιν· ἦτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῦτον. — **κατήλυθον** · κατῆλθον = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρῶμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (*ἄλλος + θρόος*). — **μετὰ χαλκόν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἶθων** = στυλινός (*αἶθω = κκίω, λάμπω· αἶθουσα, αἰθίω, αἰθήρ*). — **ἦδε** · δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγχυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μικρὰν, ἔξω. — **ὕληεις** = δασώδης (*ῦλη = δάσος*). — **ἐξ ἀρχῆς** = πλαισίθεν, ἀπὸ πλαισίου χρόνια. — **εἰ πέρ τε... ἦρωα** · σειρὰ λέξεων : εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἶσθαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης. . — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρωα** · ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἠγεμόνων. — **οὐκέτι** · συναπτ. πρὸς τὸ ἐρχεσθαι. — **ἀπάναυθεν** = μικρὰν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχήν. — **πήματα πάσχει** · 49. ἐδῶ = τλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος** · 136. **βρῶσις** = φαγητὸν (*βιβρώσκω*). — **παρτιθεῖ** · παρτιθῆσι = παραθέτει. — **εὐτ' ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. **ἐρπύζω** · ἔρπω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης. — **ὁ γουνός** = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (*γόνυ, γωνία*). — **άλωῃ οἰνόπεδος** = ἔκτασις ἀμπελοφύτου.

194 - 212. **δὴ γὰρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.— **νύ(ν)** = βεβαίως.— **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος· **βλάπτουσι κελεύθου** = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— **οὔπω... ἀλλ' ἔτι** = δὲν ἀπέθνηεν ἀκόμα, ἀλλά... — **ζωδός** = ζωντανός.— **πού** = κηθῶς πιστεύω.— **κατερύκεται**· **πχθητ.** τοῦ **κατ-ερύκω**· 14.— **χαλεπός** = σκληρός, κηκός.— **ἔχω** = κρατῶ, κατακρατῶ.— **ἐρυκάνω**· ἄλλος τύπος τοῦ **ερύκω**.— **ὤς** = ὅπως.— **βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ** = ἐμπνέουσι.— **τελέεσθαι**· μέλλ. τοῦ **τελοῦμαι** = ἐκπληροῦμαι.— **οὔτε τι ἔων** = χωρὶς προσῶς νὰ εἶμαι.— **οἰωνός** = πτηνόν (Λατ. avis, οἰωνός).— **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— **σάφα** = σαφῶς.— **δηρόν**· **δηθά**· 49.— **πατρὶς αἴη**· 75.— **οὐδ' εἴ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— **ἔχησι**· ὑποκμ. **δεσμὰ καὶ ἀντκμ.** τὸν Ἰουδυσσεά.— **φράζομαι** = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— **ὥς κε** = διὰ νά... — **στ. 206** εἰς στ. 169.— **εἰ δὴ** = ἐὰν τῷ ὄντι.— **τόσος** = τόσον μεγάλος.— **αἰνῶς** = κηταπληκτικά.— **ἐπεὶ θαμά...** Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ἰουδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— **θαμά**· 143.— **τοῖον** = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— **μίσγομαι** = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— **πρὶν ἀναβήμεναι** = πρὶν ἀπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— **ἔβαν· ἔβησαν** = μετέβησαν.— **κοῖλος** = κουφωτός.— **ἐκ τοῦ**· 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἔνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ **παρατίθημι** = **παρτιθεῖ**

— Σχηματισμὸς ἄορ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέλ. **ἔλυθ-(ἐλήλυθα) ἤλυθον**.

γ) **οἶνοψ πόντος** : Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανακλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθύ χρῶμα καὶ τὴν στιλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— **ἐς Τεμέσην** : Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἢ ἐν Κύπρῳ **Ταμασσός**. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— **σίδηρος** : Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμιλῆ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ῥεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ἢ ἀνεγνωρισθῶν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. — **μάντις** : Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τούτους ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἢ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἢ πτῆσις μόνον καὶ ἢ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα** : αὐδάα = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ** · 179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ μὲν** — **αὐτάρ** · ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέννησις, καταγωγή. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι** : τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἄς ἤμουν δά. — **τευ** = τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσῃ εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρῆκα (ἐλλειπτ. ἄορ.). — **ὄς** = οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποῖου. — **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν : ἡ ἐρώτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μὲν** · βεβ. = πάντως. — **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα). — **ὀπίσω** · χρον. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν** · τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — **ἐγείνατο** = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον · 152. — **ὀμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἔπλετο** · ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηνᾶ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατακτικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον πικύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν ἀοιδόν. — **τίπτε** · κατὰ συγκοπὴν : τί ποτε = ἐπὶ τέλος τί ; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἢ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. — **γάμος** = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του.— ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι.— ὑπερφίαλος· 134. — δοκέουσί μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν. — δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — νεμεσσήσαιτό κεν· 119. — αἴσχα = ἀπρέπεια. — πινυτός· = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213). — μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν τούτην.

230 - 251. ἐπεὶ... καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφρασθῇ ἀκολούθως ὁ Τηλεμ. — ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν.— δῆ = τώρα.— ἀνείρομαι· 188.— μεταλλάω = ἐξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο.— ἀφνειός· 165.— ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος.— ὄφρα· χρον. = ἐφόσον.— ἐπιδήμιος· 194.— ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιάω = σκέπτομαι (μῆτις = σκέψις). — θεοὶ κακὰ μητιῶντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοί. — αἴστος = ἄφαντος (α + ἰδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον. — ἀκαχοίμην· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνουμαι, ἄχ). — δάμη· δάμνημι - δάμνημαι = ἀφνίζω - ἀφνίζομαι. — δῆμος· 103.— ἡέ· 175.— τολύπευσεν = ἔφερον εἰς πέρας (τολυτεύω = κάμνω τολύπης ἐρίου, κατεργάζομαι). — τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη.— τῷ· δτκ. χρόνου = τότε.— τύμβος = μνημα. — ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἐκυτόν.— ὀπίσσω· 222.— νῦν δέ· 166.— ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαι = δάκμονες τῆς θυέλλης, θυέλλι (ἀρπάζω). — ἀνηρεῖψαντο· ἀνερείπομαι = ἀσπάζω εἰς τὰ ὕψη.— οἴχεται = ἔφυγε, πάει. — ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ (ἀ + πυνθάνομαι). — γόος = θρήνος.— κάλλιπεν = κατέλιπεν.— οὐδέ τι = καὶ δέν.— στεναχίζω = στενάζω. (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω - στενάχω). — οἶον· 13.— νύ· νῦν = τώρα.— τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά. — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τεκ - των). — ἀριστοὶ = εὐγενεῖς ἄρχοντες.— ὕλεις· 186.— κραναός = τραχύς, βραχώδης (κρανίον, κέρας, κράνος). — κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων.— μνάομαι· 39.— τρύχω = βόστανίζω, φθείρω.— στυγερός = μισητός.— τελευτὴν ποιῶ = δίδω τέλος.— φθινύθω = ἀφνίζω, ρημάζω (φθίνω). — τάχα δῆ = ὠρισμένως γρήγορα.— διαρραῖω = καμμητιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀνωθυμίας τις - τινός : τεῦ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νόνημος (ὄνημα ἀντὶ ὄνομα).

— Ἀφομοίωσις τοῦ **τ** τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως **κατά** μετὰ τοῦ ἄρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : *κάλλιπεν* (κατ-λίπεν).

γ) ἔρανος : Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὁσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς πρόσεφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος** : Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μετὰ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις **σῆμα**, ἤτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί** : Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι** : Προσωποποίησις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικὰ ἄγρια πτηνὰ μετὰ πρόσωπον περθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι** : Μετὰ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ **βασιλεῖς**. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖα κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστήρες τῆς Πηνελόπης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος** : Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμηματὸς τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μετὰ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεύως.

252 - 278

α) 252 - 271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανακτῶ. — *ἐπαλαστήσασα* τροπ. μτχ. = μετὰ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων). — **ὦ πόποι** · ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακὸ ! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλόν** = πολὺ. — **δεύομαί τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἢ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη** · ὅς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμᾶρει μετὰ τὰς χεῖράς του· νεοελλην. : θὰ ἐβάζε χεῖρι εἰς τοὺς μνηστήρας (*ἐφήμι* = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον· 103. — **εἰ σταίη** · ἢ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τῶρα. . . — **ἦ πῆληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — **δοῦρε** · δυϊκ. τοῦ *δοῦρον* = δόρυ. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόησα** · νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρῶτην φοράν. — **ἀνιόντα** · χρον. μτχ. *ἄνειμι* = ἐρχομαι ὀπίσω ἀπὸ·

— οἶχομαι = μεταβαίνω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητήριο θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη = ἕνα ὑπάρχη· εἰς αὐτόν, διὰ τὸ εἶχῃ. — ἰός = βέλος. — χρίσθαι = διὰ τὸ ἀλείφῃ. Τὸ ἀπρῆφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — ὁ μὲν · ὁ Ἴλος. — ῥα = βεβίως. — νεμεσίζομαι = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν = πάντοτε. αἰὲν ἔόντες = αἰώνιοι. — φιλέεσκε · θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνῶς = πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208. — ὀμιλήσειεν · ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : εἰ σταίη. ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = ταχυθάνατος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίατο = θὰ ἔκκμον ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεβίως. — ἐν γούνασι θεῶν · ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε · ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι· πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑπκτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐχί. — φράζομαι · 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — ὅπως κε(ν) ἀπώσσει πλγ. ἐρώτ. ἀπαθοῦμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνήμι = ἀκούω προσεκτικῶς, καταλαβαίνω. — ἐμπάζομαι μύθων = προσέχω, ἀρακολουθῶ λόγους.

278-278. ἀγορή· 90. — ἥρωες · ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — πέφραδε · πρκμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρκμ. δηλοῦ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεῖ. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκίδναμαι · σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — ἄνωχθι · προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δέ... ἴτω = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη. — ἐφορμᾶται = παρκινεῖ. — γαμέεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ παρκικῷ της οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι · μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά· ἴδε πργμ. — ἔοικε = ἀρμόζει. — παιδός · ἢ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἔπεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἡ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἦ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπώσσει.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολύ : πολλόν.

— κ ἀντὶ χ (Ἰων.) : οὐκί.

γ) **ἔχων πήληκα...** : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Ἡ **πήληξ** ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρᾶν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ **κόρυς**. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώνετο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ **ἀσπίς** τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο πηκλιότερον καὶ κατασκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ περυστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ **τελαμώνος** (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, **ὀμφαλὸς** (ἀσπίς **ὀμφαλόεσσα**). — Τὰ **δόρατα** εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (**δῶρον** = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ **αἰχμή**. Βλ. στ. 121, **ἔγχος**. — **Ἐφύρη** : Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἡλίδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἡπείρου. Τινὲς υποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδύσσευς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἡπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης** : Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἕγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρ μέγα δυναμένοιο** : Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατέκει εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας. — **τὰ ἔεδνα** : Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς πελαιοτέρας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἔδιδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποῖαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὁμως ἐπειτα ἐλεπτύνθησιν τὰ ἤθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θὰ σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω.— **αἶ κε** = ἐάν.— **πίθηαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω).— **ἄρσας**· ἀραρίσκω νῆα = κκ-ταρτίζω, ἐτοιμάζω, πλοῖον.— **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετος· 181).— **εἰκοσιν** = εἴκοσιν.— **πευσόμενος**· 94.— **δὴν· δηθά**· 120.— **οἰχομένοιο**· 135.— **βροτός**· 32.— **ἡ ὄσσα** = φήμη, ἣτις διχιδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός.— **μάλιστα** = συχνότατα.— **τὸ κλέος** = ἡ εἶδσις.— **εἴρομαι**· 188.— **ὄς**· δεικτ.— **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος.— **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας.— **βίοντον-νόστον** : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θὰ γυρίσῃ.— **ἦ** = βεβαίως τότε.— **τρυχόμενός περ**· ἐναντ. μτχ. **τρύχομαι** = ὑποφέρω.— **μηδ' ἔτ' ἔοντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεῶτος**.— **δῆ** = τότε πλέον.— **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου.— **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίᾳ.— **κτερεῖζω** = ἀπονέμα τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν.— **εἴοικε**· ὑπκμ. **κτερεῖξα**.

293 - 305. **ἔρξης**· ἔρδω = πράττω.— **φράζομαι** = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστακτ.— **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε.— **ὄππως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά.— **ἀμφιδόν** = ἐν φανερωῖ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μετ' αὐτούς (ἀναφανδόν).— **οὐδέ τι** = καὶ οὐδὲν.— **νηπιᾶς ὄχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω.— **τηλίος** = τόσοσιν μικρός.— **αἰώ** = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ. = δὲν ἔχεις ἀκουστά.— **πατροφονῆτα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του.— **δολόμετις - ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις).— **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω).— **ἔκτα**· ἄορ. τοῦ **κτείνω**.— **φίλος**· κλητκ· **ἄλκιμος** = δυνατός (ἀλκή = ρώμη).— **ἔσσο(ο)**· προστκ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν - γενε -).— **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.— **θοή**· 260.— **πὺ** = ὡς φαντάζομαι.— **ἀσχαλάω**· **ἀσχάλλω** = στενοχωροῦμαι.— **μένοντές με** = ἀναμένοντές με.— **σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ. 151).— **ἐμπάζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ τοῦ **εἰμί** : **ἔσσο**.

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : **εἰκοσι**.

γ) **ἐρέτησιν ἐείκοσιν** : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) **ἐεικόσοροι**, ἐνῶ τὰ πολεμικά **πεντηκόντοροι**.— **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ ν' ἀντέχη περισσό-τερον, ἐκαλύπτετο μὲ **χάλκινα ἐλάσματα** (*γύαλα*), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ **χαλκοχίτωνες**.— **σῆμα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηνᾶ συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμῆσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του **χέων σῆμα**, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμῆσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ **τύμβων καὶ σημάτων** βλ. στ. 239. Περὶ **κτερέων** βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 316. **στ. 306** = 213.— **ἦτοι** = ὠρισμένως.— **φίλα φρο- νέων** = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν.— **ὥς τε** = καὶ καθῶς.— **λήσομαι** · 57.— **ἄγε νῦν** · μὲ πραρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ.— **ἐπιμένω** = μένω ἀκόμα.— **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἶσαι βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου.— **ἄφρα** · τελικ. = ἔνα.— **λοεσσάμενος** = λουσάμενος.— **τεταρπόμενος** = *ταρπόμενος* · μ. ἀόρ. β' τοῦ *τέρπω* μὲ ἀναδιπλ.— **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ φίλος·60.— **κίω** = πορεύομαι · 22.— **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά.— **τι- μήεις** = πολῦτιμος.— **κειμήλιον** = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (*κεῖμαι*).— **ἔξ ἐμοῦ** · ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι** = περισσότερον χρόνον.— **κατερύκω** · 14.— **λι- λαίομαι** · 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημεντικόν.— **ὁδοῖο** = νὰ ἐξακο- λουθῆσω τὸν δρόμον μου.— **ὅττι κε** · ὅτι ἂν = ὅτι, δήποτε.— **ἄνωγα** · 269.— **αὔτις ἀνερχομένω** = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν.— **δόμεναι** · *δοῦ- ναι* · ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ.— **φέρομαι** = πείρω μαζί μου.— **καὶ ἐλών** = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς.— **ἀμοιβή** = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ἄρνις ὥς** = καθὼς πτηνόν.— **ἀνόπαια** · ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγ- γίτου (*τὸ ὀπαῖον*).— **διέπτατο** · *διαπέτομαι* = πετῶ διὰ μέσου.— **τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ** = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ.— **μένος** = τόλμην.— **ἔ** = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17).— **πάροιθεν** = ἔμπροσθεν, προηγούμενος.— **φρεσὶν ἦσι** · *εἰαῖς φρεσὶν* = εἰς τὸν νοῦν του.— **θάμ- βησεν** · *θαμβέω* = μένω ἐκθαμβος.— **δίσαστο** · *οἶομαι* = διαισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι.— **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν.— **ἐπώχεται**· ἐποίχομαι τινα = πηγαίνω πρὸς τινα.— **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς.— **ὁ φῶς - φωτὸς** = ἀνήρ (φημί).

β) Μέσ. ἄορ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελεῖ, ὅπλα κ.τ.τ.).— **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ὀπαιίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πρὸς γμακτικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν.— **αἰίδω**· 154.— **περικλυτὸς** = περίφημος (κλυτὸς 300).— **ἦατο**· ἦντο, ἦμαι = κάθημαι.— **λυγρός** = θλιβερός.— **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν.— **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφύου.— **θέσπις** (θεός + ρίζ. σπ., πρβλ. ἔννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.— **θέσπις ἀοιδῆ** = θεῖον ἔσμα.— **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε.— **περίφρων** = συνετός.— **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου της.— **οἶος**· 13.— **ἄμα** = μαζί.— **ατῆ ῥα** = ἐστάθη.— **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας.— **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον.— **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς.— **ποιητοῖο**· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου.— **ἄντα** = ἐμπρός.— **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου της.— **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ.— **λιπαρὸν** = λαμπρόν, πολυτελές.— **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη + δέω).— **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς.— **κεδνός** = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιωτ.— **θελκῆρια** = ἔσματα, τὰ ὁποῖα θέλγουν, τερπνά.— **κλείω** = κλείω, κλείζω = ὑμνῶ.— **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἰεδε.— **παρήμενος** = παρακαθήμενος.— **ἀποπαυέ (ο)** = παῦσε.— **λυγρός**· 327.— **τείρω** = διατρύπῶ, κατατρώγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά.— **μάλιστα** = περισσότερο ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας.— **καθικετό με** = μ' ἐπληξε (καθι-

κάνω). — **ἄλαστον** = ἀλησμόνητον. — **τοῖην κεφαλὴν** = τοιοῦτον (προσφιλέσ) πρόσωπον. — **κλέος** = δόξα, φήμη. — **κλέος εὐρὺ** = δόξα ἀπλωμένη. — **καθ' Ἑλλάδα** = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. **τί τ' ἄρα** = καὶ διατί λοιπόν. — **φθονέω** = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — **ἐρίηρος** = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραρίσκω = ἀρμόζω). — **ὄπη** = μὲ ὅποιον τρόπον. — **ὄρνυταὶ οἱ νόος** = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — **οὐ τοι αἴτιοι** = δὲν σοῦ πταίουν. — **ποθί· ποῦ** = ἴσως, φαντάζομαι. — **ἀλφηστής** = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — **νέμεσις γίγνεται τινι** = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — **οἶτος** = κκῆ μοῖρα. — **τήν· δεικτ.** = ταύτην. — **ἐπικλεῖζω** = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — **ἀκουόντεσσι** = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — **ἀμφιπέληται** = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — **ἐπιτολμῶ** = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — **φῶς· 324.** — **τὰ σὰ αὐτῆς** = τὰ ἰδικά σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — **κομίζω** = ἀσχολοῦμαι, πρρακολουθῶ. — **ἰστός** = ὁ ἀργαλειός (ἴσταμαι). — **ἠλακάτη** = ἡ ρόκα. — **ἐποίχομαι ἔργον** = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — **μῦθος** = τὰ λόγια. — **ἄνδρεσσι μελήσει** = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — **τοῦ κράτος ἐστὶ** = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. **θαμβέω· 323.** — **πάλιν βεβήκει** = ἐπέστρεψε. — **οἰκόνδε** = εἰς τὸ δωματίον της. — **πόσις· 15.** — **ὄφρα** = ἕως ὅτου. — **βάλε οἱ** = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμκ λήγον εἰς **ντ· ντεσσι** : ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματοςμὸς συμφώνων : **κραδίη** (καρδίη).

γ) **λυγρὸν νόστον** : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — **κρήδεμνον** : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσὰν φακιόλι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — **ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε** : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς διμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσχωγῆν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος**. Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκκλείτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — **Δαναοί**: Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἕλληνας καὶ Δαναούς. Κυρίως ὁμῶς τοιουτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἢ τις νεωτάτη ἀκούοντεςσι ἀμφιπέληται**: Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς πικρᾶς πρᾶξις τῆς Ἀθηναῆς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερεῖας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Ε

29 - 54

α) 29 - 42. αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — **τά τ' ἄλλα** = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — **εὐπλόκαμος**: α 86. — **εἰπεῖν**: ἀπρμφ. με σημ. προστ. — **νημερτέα βουλήν**: α 86. — **31** = α 8. — **πομπή** = ὁδήγία, συνοδεία. — **σχεδίη** = προχειρῶς κατασκευασθὲν πλοῖον. — **πολύδεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — **πῆμα**: α 49. — **ἤματι εἰκοστῷ** = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — **ἐρίβωλος** = με πολλοὺς βώλους. εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς. — **ἀγχιθεος** = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (ἀγχι = ἐγγὺς + θεός). — **γέγασα** — γέγονα (ρ. γίγνομαι). — **περὶ κῆρι** = μετὰ τὴν καρδιά των, με πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδία). — **θεὸν ὡς**: ὡς θεόν. — **ἄλις** = ἀρκετά, ἀφθονικ. — **ἐσθήης**: α 165. — **ἐξήρατο**: ρ. ἐξάρνημαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — **ἀπήμων** = ἀβλαβής (ἀ + πῆμα). — **λαχῶν**: λαγχάνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — **ληις-ιδος** = λάφυρα. — **ἦ α' α** =

τὸ μερίδιον. — ὡς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπωμένον του. — ὑπόροφος = με ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπ θησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — διάκτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκός (α + μ (β) ροτός). — μίν· α 95. — ἡμὲν - ἡδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καί-καί. — ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (α + πέρασ). — ἄμα πνοιῆς = μαζὶ με τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῆ ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλω = μαγεύω. — τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνάω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατὺς = κραταῖός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — σέομαι = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — κόλποι ἄλός = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούρατος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Ἐπίθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω - ομαι = βρέχω - ομαι. — ἄλμη = ἄλμυρὸ νερό. — ἴκελος = ὅμοιος. — πολέεσσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελειώτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπί.

β) Τύποι τοῦ φημι εἰς μέσ. φωνήν: ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἶμι: ἐσμι-ἐσσί-ἐστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσιν: πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσσι).

γ) Σχερῆη: κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, κυχώμενοι ὅτι κατὰγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι). — λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἰσαν: Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβλῆως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀτήμων. — Πιερία: Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πργμ. σημ.). — πολέεσσι κύμασι: Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπιθετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμαινομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **έοϋσαν** = μεμικρυσμένην. — **ένθα**· χρον.— **ίσειδής** = ό έχων όψιν ίου, ίόχρους. — **ήπειρόνδε** = πρός τήν ξηράν. — **ήιεν**· πρτ. του **είμι** - ήει.— **θώρα**· χρον. = έως ότου.— **σπέος**· α 15.— **τῶ**· άναφορ. **τῶ ένι** = έν τῶ όποίῳ.— **ναίω**· α 51.— **τέτμεν**· α 218.— **έσχαρδῶφιν**· πτ. γεν. έσχάρα = έστία.— **όδμη** = όσμή (όζω, όδωδα).— **ή κέδρος**· δένδρον όμοιον με τήν έλάτην. — **εύκέατος** = που σχίζεται εύκόλως (κεάζω = σχίζω).— **τό θύον** : κυπαρισσοειδές δένδρον με εύῶδες ξύλον. — **όδωδα** = μυρίζω, εύωδιάζω.— **δαίομαι** = καίομαι (δάξ, δαυλός).— **αοιδιάω** = τραγουδῶ. Έκτεν. τύπος του **αείδω**· (αοιδή).— **ή όψ-όπος** = ή φωνή.— **έποιοχομένη ιστόν** = πηγαινοερχομένη εις τόν άργαλειόν της.— **ή κερκίς** = ή σχίτα.— **ύλη**· α 186.— **τηλεθώσα** = πολύ θαλερόν, κατάπρασινον (μετ' άναδιπλ. τύπος του θάλλω).— **ή κλήθρη** = δένδρον, ή κλήθρα.— **ή αίγειρος** = ή λεύκη.— **τανυσίπτερος** = που άπλώνει τά πτερά της (**τανύω** = **τεντώνω**).— **εύνάζομαι** (**εϋνή**) = κοιμῶμαι· έπί πτηνῶν = **κουρνιαζω**.— **ό σκῶψ** = είδος γλαυκός. — **ό ίρηξ** = ό ίέραξ. — **ή κόρώνη** = ή κουρούνη. Λέγεται **τανύγλωσσος**, διότι έκτείνει τήν γλῶσσαν, δια νά φωνάξη· όθεν **τανύγλωσσος** δύναται νά έρμηνευθῆ με τῶ νεολλ. **φωνακλου**. — **εινάλιος** = θαλασσινός (έν **άλί**).— **τῆσι μέμηλεν** = που άγαποϋν τά τῆς θαλάσσης· **μέλει μοί τι** = με άπασχολεῖ κάτι. — **ή δέ αύτου** = κχι νά έδῶ. . .— **ή ήμερίς** = κλημηκταριά. — **ήβώσα**· ήβάω = **είμι** εις τήν άκμήν τῆς ήλικίας μου· **ήμερίς ήβώσα** = κλημα θαλερόν. — **τεθήλει**. **θάλλω** = έχω άφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο**· **τανύομαι** = **άπλώνομαι**. **έξείεις**· α 145. — **πίσυρες** = **τέσσυρες**.— **λευκόν** = **διφυγές**, **κρυσταλένιο**. — **τετραμμέναι άλλυδις άλλη** = **έστραμμέναι** ή **κάθε μία** πρός **άλλη**ν διεύθυνσιν. — **άμφι** (**έπίρρ.**) = **γύρω**.— **μαός**· δια τήν πολλήν **χλόην**.— **θήλεον** = **έθαλλον**. — **ένθα**· τοπικ. — **έπειτα** = **ύστερ'** άπ' **όλα** **αύτά**, δηλ. **άπό** τήν τόσον **φυσικήν κχλλονήν**.— **θήησαιτο**· **θεάομαι** = **θεωρῶ** μετὰ **θαυμασμοϋ**. **θαυμάζω**. — **ῆσιν**· κτητ. = **εαίς φρεσίν** = **εις** τήν **ψυχήν** του.

β) Διατήρησις του δ πρό του μ : **όδμη** (**όσμή**).

— Κατάληξις αρχαίων πτώσεων : **οφι(ν)** : **έσχαρδί(ν)**, **δακρυόφιν**.

— Αιολικός τύπος του **τέσσαρες** : **πίσυρες**.

γ) **τὴ νῆσον**· α 50,85.—**πόντος ἰοειδής**: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χρῶμα (σάν λουλάκι), τὸ ὅποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — **ἰστὸν ἐποικομένη**: Ἐπειδὴ ὁ ἰστὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν *κερκίδα*. — **ὕλη δὲ σπέος ἀμφί...** Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξατε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξώτικου αὐτοῦ τόπου.

— *Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσης τοῦ κάλλους;*

76 - 115

α) 76 - 84. **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐῷ θυμῷ** = με ὄλην τὴν ψυχὴν του. — **εἰς ἤλυθεν** = ἐμβῆκε μέσῃ. — **ἄντην ὀρῶ** = ἀντικρύζω. — **οὐδὲ ἠγνοίησε** = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — **διὰ θεάων**· α 14.—**γάρ τε καὶ γὰρ** = διότι, ἄλλως τε δέν.—**ἀγνώως-ῶτος** = ἀγνωστος. — **πέλομαι** = εἰμί.—**οὐδ' εἰ** = ἔστω καὶ ἄν.—**ἀπόπροθι** = μακρὰ. — **ναίει δώματα** = ἔχει τὴν κατοικίαν του.—**οὐδέ** = ἀλλὰ δέν.—**μεγαλήτωρ-ορος** = μεγαλόκαρδος (*μέγας + ἦτορ*).—**ἔετμε**· α 218, ε 58.—**ἔνθα πάρος περ** = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται.—**στοναχῆ** = στεναγμὸς (*στενάχω, στένω*).—**ἐρέχθω** = σπαράσσω, βασανίζω.—**ἀτρύγετος**· ε 52.—**διερκέσκετο** = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ *δέρομαι* = κοιτάζω).—**λείβω** = χύνω.

85 - 91. **ἑρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ιδρύω** = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίσῃ.—**φαινός** = φωτεινός, λαμπρὸς (*φάος - φῶς*).—**σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, σκαλιστός.—**τίπτε**· *τί ποτε* = διατί ἄρα γε.—**χρυσόρραπις** = ποῦ κρατεῖ χρυσὴν ῥάβδον (*ῥάπ-ῥάβδος*).—**εἰλήλουθας** = ἤλθεις.—**αἰδοῖός τε**—**φίλος τε** = σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς. Συνήθης ἐκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — **πάρος**· α 21.—**θαμίζω** = ἐργαζομαι συχνά.—**αὔδα**· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. *μετηύδα, προσηύδα*). — **φρονέω** = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — **τελέω** = ἐκτελῶ.—**ἄνωγεν** = εἶναι πρόθυμος· α 269.—**εἰ. . . γε** = ἐάν βεβλῆως. — **τετελεσμένον** = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ πρᾶκτον καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατόν νά ἐκτελεσθῆ καί τώρα = δυνατόν. — **ἔπεο** · προστ. τοῦ ἔπομαι. — **προτέρω** = παρέκει. — **πάρ θεῶ τοι** = νά σοῦ πρκαθέσω. — **ξείνια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 - 96. **ἀμβροσίη** = τροφή θεῶν. — **πλήσασα** · **πίμπλημι** = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἠτοίμασεν εἰς τὸν κρατῆρα (*κεράννυμι*). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἦσθε** · ἔσθω - ἐσθίω. — **ἦραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (*ἀραρίσκω* = συναρμόζω, στερεῶνω).

97 - 115. **εἰρωτᾶς** . . . **θεόν** · σειρὰ λέξεων : *εἰρωτᾶς* (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἔνχ θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — **νημερτέως** · ἐπίρρ. τοῦ *νημερτής* · α 86. — **ἐνισπήσω** · μέλλ. τοῦ *ἐννέπω* · α 1. — **κέλειαι** · *κέλομαι* · κελεύω. — **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. **Ὁ** Ἐρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός· *ἄνωγα* · α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (*ἀ + ρίζ. σεπ-*). — **ἄγχι** · α 157. — **ιερά ῥέζω** · α 47. — **ἔξαιτος** = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κινένα τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αἰγίοχος** = ὁ Ζεὺς, ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελθεῖν** · *παρέξειμι* = παραβαίνω. — **ἄλιώω** = μχταιώνω (*ἄλιος* = μάταιος). — **τοι παρεῖναι** · *εἶναι παρὰ τοι* (*σοι*) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρός** = πολυπαθής, δυστυχής (*διζύς* = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον. — **ὅττι τάχιστα** = ὡς τάχιστα. — **αἶσα** · ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν** · ἐπιτατ. τοῦ *νόσφιν* = τόσον μακράν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφορ. ἀντων. ὅστις : **ὅττι** (*ὄ,τι*).

γ) **ἐν θρόνῳ φαεινῶ σιγαλόεντι** : Ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφραντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν κλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἐνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82-84 πκριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἥρωας εἶναι τώρρ δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβεράν αἰχμαλωσίαν του. — **ἀμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφραντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νά τονώνουν καὶ νά τέρπουν τοὺς ἀθναίτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις : Ἐάν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτησίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὁσμὴν τῶν καιομένων κρεάτων.— **αιγίοχος** : Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἐκρηξίν τοῦ κερανοῦ.— **ἄστν Πριάμοιο** : : Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς** · ε 149. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **πότνια** · α 14. — **ἤιε** · ἤει. — **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω** · μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἀγγελία** = μῆνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε** δυκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί.— **δακρυόφιν** · ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατείβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἴβω καὶ λείβω = χύνω).— **αἰών** = ἡ διάρχεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἡ νδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὰ τὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ. - ἡδύς). — **ιαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *ιαύω* = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως.— **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, πού τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲ τὴν ἤθελεν. — **ἡμαρ** · α 9. — **ἄμ** = ἀνά.— **ἡ πέτρη** = ὁ βράχος.— **ἡ ἠιών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης.— **157-158** = ε 83 - 84.— **ἄγχοῦ** · ἄγχι · α 157, α 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχισμένε. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκειμένος (κατ - σμόςος). — **μῆ μοι** · δοτ. χριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρκακῶ μῆ... — **δδύρομαι** = θρηνώ.— **αἰών** · ε 152.— **πρόφρασσα** · θηλ. τοῦ *πρόφρων* = πρόθυμος (*πρό* + *φρήν*).— **δούρατα** · δόρυ - δούρατος · πρώτη σημ. = ζύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρυ). — **χαλκῶ** · δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψης με χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη** · ε 33 · βλ. κατωτ. πραγματικά.— **ἰκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσσι τὰ δύο καταστρώματα πρόρας καὶ πρύμνης.— **πῆξαι** ·

ἀπρμφ. ρ. πήγνυμι = στερεώνω.—**ύψου** = ύψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ζύλων τῆς σχεδίας.—**ήεροειδής** = όμιχλώδης (ήήρ - ήέρος = όμίχλη).—**μενοεικής** = ό άρμόζων, ό άνάλογος με τήν έπιθυμίαν, έπαρκής (μένος + έοικα).—**ά κεν έρύκοι**· άναφ. τελ. πρότασις = τά όποια θά σε σώσουν από τόν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—**τό εἶμα-τος** = ένδυμα (ρίζ. έσ-έσιν-μι έννυμι - άμφιέννυμι).—**οὔρος** = οὔριος άνεμος.—**άσκηθής** = άβλαβής.
αἱ κε = έάν.—**μευ** = μου.—**φέρτερος** = άνώτερος.—**κρῆναι**· κρηνάω = δρῶ, έκτελῶ.

β) **αἱ** άντι **εἰ**. Συνήθως **αἱ κε** = *εἰ, αν, έάν*.

— Τροπή τῶν συμφώνων τῶν έκθλιβομένων προθέσεων άνχλόγως τοῦ έπομένου συμφώνου : **άμ-πέτρησι** (άνά πέτρησι)· **κάμμορε** (κάτ (σ)μορε).

— Γεν. α' προσ τῆς προσ. άντων. έγώ : **μεῦ** καὶ έγκλ. **μευ**. "Άλλοι τύποι : **έμέο, έμεῖο** καὶ σπαν. **έμέθεν**.

γ) **τόν δ' άρ' έπ' άκτῆς εὔρε** : Διά πρώτην φοράν έμφανίζεται έδῶ ό ήρωας τῆς ύποθέσεως, ένῶ έως τώρα μόνον λόγως περι αύτοῦ έγίνετο. Τόν παρουσιάζει δέ ό ποιητής εἰς όλην τήν περιπαθῆ νοσταλγίαν του.—**άρμόζεο εὔρειαν σχεδίην** : Η Καλυψώ δίδει εἰς τόν Όδυσ. γενικῶς όδηγίας πρὸς κατασκευήν μιᾶς σχεδίας. Θά συναρμολογήσῃ τῶν κορμῶν δένδρων (**δούρατα** μικρά) πελεκημένοι κιλιά, διά ν' άποτελεσθῆ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ όποῖον θά έπιπλήη. Κιτόπιν ἐπὶ τῶν συναρμολογημένων κορμῶν θά στερεωθοῦν στανίδες, διά νά σχηματισθοῦν δύο κικαστρώματα εἰς τήν πρύμνην καὶ εἰς τήν πρῶραν, ὅπως έγίνετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Με πολλήν ύπομονήν ό Όδυσσεύς έτελειοποίησε τήν σχεδίην του προσθέτων ιστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ιστία. Τήν προσφύλαξε δέ τριγύρω με πλέγμα από ζύλα λυγαριᾶς, διά νά μή τόν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. **ρίγησε**· **ρίγγω** = καταλαμβάνομαι υπό ρίγους, άνκτριχιάζω.—**πολύτλας** = πολυπαθής, καρτερικός (ρίζ. *ταλ.* - *τληναι* - α 87).—**άλλο τι**· κτηγμ. τοῦ **τόδε** = αὐτή σου ή άπόφασις εἶναι κάτι άλλο.—**μήδομαι** = σχέτομαι (*μητις, πολύμητις, μητιῶν*· α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.— πομπή = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου.— ἢ κέλει· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρκακινεῖς (κέλομαι· ε 98).— τὸ λαῖτμα = βυθός, χάος· λαῖτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.— ἀργαλέος = δύσκολος, σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον).— νῆες ἕισαι (ἴσαι) = ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.— ναῦς ὠκύπορος = γοργὸν πλοῖον (ὠκὺς = ταχύς).— ἀγάλλομαι = χαίρω.— νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρφ = πλοῖα ποὺ χάιρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.— οὐδ' ἂν ἐπιβαίην = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.— ἀέκητι· α 79.— σέθεν = σοῦ.— εἰ μὴ τλαίης = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη-τλα-τολμῶ) .— μέγαν ὄρκον = ἐπίσημον ὄρκον.— πῆμα· α 49.— μὴ βουλευσέμεν = ὅτι δὲν θὰ..

180 - 191.— μείδησεν· μειδάω - μειδιάω = μειδιῶ.— κατέρεξε χειρὶ = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι.— ἔκ τ' ὀνόμαζε = τὸν ὀνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.— ἀλιτρός = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (ἀλιταῖνω = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος).— ἀποφώλιος = ἄχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος.— οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς (ἐσσι) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.— οἶον τὸν μῦθον = τί εἶδους λόγον.— ἐπιφράζομαι = σκέπτομαι.— ἔστω... τότε = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.— νῦν· συμπερ. καὶ χρόν. = λοιπὸν τώρα.— κατειβόμενον· ε 132.— πέλει = ἐστί.— ἄσσα = ἄττα = ἄτινα.— μῆδομαι· ε 173.— χρεῖώ (χρεώ)· 225 = ἀνάγκη.— ἴκω = ἰκάνω = φθάνω, ἔρχομαι.— ὅτε με χρεῖώ τόσον ἴκοι = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.— νόος = σκέψις, ψυχή.— ἐναίσιμος = δίκαιος, λογικὸς (ἐν + αἴσα = τὸ προσῆχον).— οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσσω.— θυμὸς σιδήρεος = σκληρὴ καρδιά. *Ὁχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσώπ. ἄντων. β' προσ. : σέθεν, σεῖο, σεῦ (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ).

γ) ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρφ : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— νῆες ἕισαι : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : **μέλαιναί νῆες**, **έύσσελμοι** (σέλιμα = κιντάστρωμα), **κοῖλαι**, **έῖσαι** κ.ἄ. — τὸ κατειβόμενον **Στυγὸς ὕδωρ** : Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαζεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμὸν) καὶ διαρρέον δύσβικτον καὶ ἀγρίαν φάρμακον σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέριον καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. **ἠγήσατο ἠγοῦμαι** = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — **καρπαλίμως** = μὲ γοργὸν βῆμα. — **ἔχυνιον** = ἔχνος. — **ἴξον**· μεικτ. τύπ. ἀόρ. α' καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰκάνω = φθάνω. — **σπεῖος**· σπέος· α 15. — **(έ)τίθει πάρα** = παρέθετε. — **πάσα** = παντὸς εἶδους. — **έδωδή**· ε 95. — **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — **ἀντίον** = ἀντικρῦ. — **ἴζω**· ἀμβτ. = κάθημαι. — **δμῶη**· α 147. — **οἱ δ' ἐπ' ὄνειθα**· α 149.

201 - 213. **(έ)τάρπησαν**· τέρπομαί τινος = ἀπολαμβάνω, χαρταίνω. — **έδητύς, ποτῆς**· α 150. — **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξύ των συνομιλίαν. — **διογενῆς** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — **οὔτω δὴ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὀμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — **χαῖρε** = νά πᾶς στὸ καλό. — **έμπης** = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νά μ' ἐγκαταλείψης. — **εἰ μὲν** = ἂν ὅμως. — **γέ**· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θά ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — **αἶσα**· ε 40. — **κῆδος**· α 244. — **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ· **πίμπλημι** = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας : γέμισε τὸ ποτήρι. — **αὔθι**· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — **ἐνθάδε** — **αὐτόθι**· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θά τὸ κουνουῦσες ἀπ' ἐδῶ. — **φυλάσσοις τότε δῶμα**· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ. : φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — **ἰμειρόμενος**· α 41. — **ἄλοχος**· α 36. — **έέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — **αἰέν ἤματα πάντα**· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού. . . — **οὐ μὲν θην. . . εὐχομαι εἶναι** ἢ σερᾷ τῶν λέξ. : εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι

χερείων ἐκείνης.— θῆν = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον.— εὐχομαι = καυχῶμαι.— χερείων· χείρων = κατωτέρα.— τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά.— ἡ φυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φυήν. αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν.— οὐδὲ ἔοικεν = οὔτε εἶναι πρέπον.— εἶδος = μορφή, κάλλος.— ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μῆτις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνια· κλητ. τοῦ πότνια· α 14.— χῶμαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ.: μοι τόδε. — πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα. — περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν). — μέγεθος = ἀνάστημα.— εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζῃ κανεῖς. — ἀλλὰ καὶ ὥς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ.— ἐέλδομαι· ε 210.— τλήσομαι = θὰ τὸ ὑποφέρω (ριζ. τλα-τλη - τάλας). — ταλαπενθής = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγισ - μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μετὰ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί: Ἦσαν κατώτεροι νύμφη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331.— ἀθάνατός τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἓνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαίρει περισσώτερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον.— τῶ = αὐτῶ.— ἄρα = πλέον.— πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε.— εἶμα· ε 167.— ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίσεις). — θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἀρωμα). ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα.— ἐν δὲ = ἐντὸς τῆς σχεδίας.— τὸν ἕτερον = τὸν ἓνα — ἕτερον δὲ = καὶ ἓνα ἄλλον, δηλ. ἀσκόν.— τὰ ἦα = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦια, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι). — ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκος.— ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα.— μενοεικῆς· ε 166.— οὔρος· ε 167.— προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω.— ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. με

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιαρός** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω). — **πηδαλιῶ**· συναπτ. πρὸς τὸ ἤμενος. — **ιβύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὤφελ. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ὀψέ** = ἀργία. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεῶ** = παρakoλουθῶ, παρατηρῶ. — **οἴη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερμορ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τήν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὀκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σκιόντα**· κτηρμ. = ὡς σκιά. — **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου. . . — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ βινόν** = ἡ ἄσπις. — **ἐν ἡεροιδαίε πόντῳ**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἄσπις, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πληιάδες** : Αἱ Πλειάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολὴ τῶν γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — **ὁ Βούτης** : Ἀστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποῦ ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἄρκτος** : Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὀρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύει ποτέ εἰς τὸν Ὀκεανόν. — **Ὠρίων** : Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύν. Κατὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουν τὰ κυνικὰ κύματα. — **Ὀκεανός** : Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἄρκτον ;

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἴδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259.—κρείων· α 45.—ἐνοσίχθων· α 74.—τηλόθεν· α 30.—Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων.—εἶσατο· ε 281· εἶσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε.—ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου.—χώομαι· ε 215.—κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός.—κάρη· α 90.—προτί = πρὸς· μυθήσατο προτί ὃν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του.—ὦ πόποι = πῶ ! πῶ !· ἐπιφών. ἀγανακτήσεως.—ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν.—μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν.—ἀμφ' Ὀδυσσῆι· α 48.—ἐμείο = ἐμοῦ.—καὶ δὴ = καὶ νά.—σχεδὸν = πλησίον (ἔχω).—πεῖραρ-ατος = σχοινίον, παγίς.—διζύς-ύος = συμφορὰ (διζυρός).—ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὁποία ἔπασεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἤλθε.—ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξ.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μέλλ ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἐλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω.—ὄροθύνω = ἐξεγείρω.—(ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω). — σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου. — ὀρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347). — σὺν-ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως. — δусаῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθηρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλύω — λύτο· ἔλυτο, ἐλύμην, μέσ. ἀήρ. μὲ πᾶθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — ὄχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμός = μεγαλόφρων ψυχὴ.

299. - 312. δειλός· δειλῖος = δυστυχής.—νύ· α 32.—μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως τοῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου ; — δειδω = φοβοῦμαι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἴοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη ! — περιστέφει =

στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — **ἐπισπέρχω** = ἐνσκήπτω ὀρμητικῶς. — **σῶς** (σόος) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος. — **αἰπύς ὄλεθρος** · α 11. — **μάκαρ-αρος** = καλότυχος. — **χάριν φέρω** = προσφέρω χάριν. — **ὡς δὴ ἐγὼ** = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — **ὄφελον θανέειν** = εἶθε νὰ ἐφονευόμην. — **ἐπισπεῖν** · **ἐφέπω** = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — **πότμον ἐπισπεῖν** = νὰ εὐρῶ τὸν θάνατόν μου (**πότμος** = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — **χαλκήρεα** · α 262. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — **τῷ** = τότε · α 239. — **κτέρεα** · α 291. — **ἄγω κλέος τινός** = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — **λευγαλέος** = οἰκτρός. — **εἴμαρτο** = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (**μείρομαι, μόρος**). — **ἄλῶναι** · ρ. **ἀλίσκομαι** = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. **λύω** ἄνευ τοῦ **-σα** : **λύμην-λύτο** .
— Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. ὄρου. γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα** .

γ) **Σόλυμοι** : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τρίαίνα** : Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρείδῃσι φέροντες** : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρείδων, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλεΐως καὶ τῆς Νηρηίδος Θετίδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτῶν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατερὰν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθρωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν** · **ἐλαύνω** = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδία βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὀρμητικὸν (**ἐπισσέομαι** = ὀρμῶ· ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε· ρ. **ἐλελίξω**. — **προέηκε χειρῶν** = ἄφηκε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ χέρια του· ρ. **προτήμι**. — **μισογομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν** · ρ. **ἄγνυμι** = θραύω· ὑπκμ. ἢ θύελλα. —

τὸ σπεῖρον = τὸ ἰστίον (σπεῖρω, τυλίσσω, σπεῖρα, σπάρανον). — ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν προσαρτᾶται τὸ ἰστίον, ἀντένα. — θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνη κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — αἶψα μάλα = εὐθὺς ἀμέσως. — ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — ὑπὸ ὄρμη̄ς = πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ὄρμη̄ν. — πόρε = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω). — ὄψε δὲ δῆ = ἀργὰ τέλος πάντων. — κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90. — κελάρύζω· λέξ. ἠχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζει πολὺ. — οὐδ' ὡς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — ἐπελήθετο· α 57. — τειρόμενός περ = παρ' ὅλην του τὴν ἐξάντλησιν. — μεθορμηθεῖς = ὄρμη̄σας πρὸς τὴν σχεδίαν. — λαμβάνομαί τινος = πιάνομαι ἀπὸ κάτι. — ἀλεείνων = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. — φορέω = φέρω. — κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — ὄπωρινός = φθινοπωρινός (ὄπωρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὄπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ θέρους). — ἄμ = ἀνά. — ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι, μπερδεμένοι ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην. — προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — φέρεσθαι· ὑπκμ. Βορέην· ὁ Νότος ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — εἶξασκε· θαμιστ. τοῦ εἶξω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἀνεμον, τὸν Ζέφυρον. — διώκειν. ὑπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὄπωρινός Βορέης : Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περιγράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετεχειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνουσαν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 328 - 330.

333 - 253

α) τὸν δὲ ἴδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ = ἀστραγάλους. — βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός. — αὐδήεις-εσσα-εν = ὀμι-

λῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν. — **ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν** = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν ρ. **μείρομαι** = λαμβάνω μέρος. — **ἀλῶμαι** = περιπλανῶμαι. — **ἄλγε' ἔχοντα**· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — **πολύδεσμος**· ε 33. — **κάμμορε**· ε 160. — **ὠδύσατο**· α 62. — **ἐκπάγλως** = σφοδρῶς. — **ὄτι σοι φυτεύει** = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — **οὐ μὲν δὴ** = ἀλλὰ πάντως δέν... — **καταφθίω**· μτβ. = ἀφανίζω. — **μενεαίνω** = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (**μένος** = ἐπιθυμία σφοδρά). — **μάλ' ὧδε** = ἀκριβῶς ἔτσι. — **ἔρξαι**· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρδω· α 293. — **ἀπινύσσω** = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πρᾶττω ὀρθῶς (**ἀπίνυτος** = ἀσύνετος· α + **πινυτός**). — **κάλλιπε** = κατάλιπε. — **νέω** = πλέω, κολυμβῶ. — **ἐπιμαίομαι** = τείνω, ἐπιδιώκω. — **νόστος**· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἀφιξίς. — **ἐπιμαίεο νόστου** = κοίταξε νὰ φθάσης. — **ἀλύξαι**· ἀλύσσω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφίζομαι. — **τῆ**· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδού, πάρε ἐδῶ. — **κρηδεμνον**· α 344. — **τανύω** = ἀπλώνω. — **ἄμβροτον** = θεϊκόν, πού ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — **οὐδέ. . . δέος (ἔστι)** = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — **ἐφάψαι**· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — **ἄψ** = πάλιν. — **βαλείειν**· ἀπρμφ. ὡς προστ. **βάλλω** = ρίπτω. — **πολλὸν ἀπὸ** = πολὺ μακρὰ ἀπό. — **ἀπονόσφι τραπέσθαι** = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — **ἡ αἶθυια** = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ. : βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) **Ἰνώ** : Ἡ το ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱοὺς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μὲ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ *Λευκοθέα*, καὶ ἐθεωρεῖτο προστάτις τῶν νκυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — **καλλίσφυρος** : Ἡ ἐπική ποιήσις ἐξαίρει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *εὐπλόκαμος νύμφη, γλαυκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ* κ.ἄ.

α) 354 - 346 **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - *μέριμνα*). — **355** • βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις...** ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (*δέδια*). — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα** • συναπτ. πρὸς τὸ **πείσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακράν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπερωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = *φευκτὸν εἶναι* = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὦδ' ἔρξω** • ε 342. — **ὄφρ' ἄν** • τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἄρρηγ** • πρκμ. ὑποτ. τοῦ *ἀραρίσκω* = *ἀρμόζω*. — **ἄρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ζύλα, κλειδώσεις. — **ἄρρηγ κεν ἄρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ζύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι** • δε 222. — **διὰ τινάσσω** = διαλύω. — **νήχομαι** • νέω • ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)** • οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ὠρσεν ἐπὶ** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (*ὄρνημι*). — **ἀργαλέος** • ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε** • ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (*ἐπιτατ. ζα + ἄημι*). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (**κάρφος** = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐζηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἔβαινε ἐπὶ. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν** • ε 346. — **ἄλς - ἄλός** = θάλασσα. — **κάππεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά... **μέμονα** • πρκμ. μὲ σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων** • α 45. — **376** • βλ. στ. 285. — **ἀλώω** • προστ. τοῦ *ἀλῶμαι* • ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῶν ἄνθρωποι. Πρβλ. Μ 35 *ἀγχιθεοὶ Φαίηκες*. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — **ἀλλά...** **κακότητος** • σειρὰ λέξ.: ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ἀνόσσεσθαι κακότητος. — **ἔολπα** • πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. = ἔλ-

πίζω (ἔλπομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. ἴμασε· ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ με τὴν μάστιγα. — καλίτριχες· καλλίτριξ = με ὠραῖον τρίχωμα. — οἶ· δοτ. κτητ. — ἔασιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὦρσε ἐπὶ = ἔξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κραιπνός = γοργός, ταχύς. — πρὸ = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν· ἄγνωμι. ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κῆρ-κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — εἰς ὃ κεν μιγῆης : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίάκων. Ἐκεῖνο πού ἔξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. κάλλιτριχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχούμενος εἰς μεγαλοπρεπεῖς ἄρμα. — Αἰγαί : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1 - 12. ὤς· α. 6. — ἐνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος· α 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — ἀρημένος = ἐξηνητημένος, τσακισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναίω· α 51. — εὐρύχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — ἀγχοῦ· ἀγχι· 157. — ὑπερηγορέων = ἀλαζονικός (ὑπὲρ + ἀνήρ). — σφέας· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δοτκ. τοῦ ὀνόμ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκῶν. — ἄγε· ἤγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσε· α 130. — ἐκάς· 358. — ἀλφηστής· α 349. — ἀμφὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηός = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κῆρ-κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἄιδος. Ἄις - Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένας ἀπὸ τοῦς θεοῦς.

13 - 14. **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **μητιάω** = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — **βῆ δ' ἴμεν** = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — **πολυδαίδαλος** = κατεσκευασμένος μετέχνην, μετὰ πολλὰ ποικίλματα. — **ῶ ἐνι**· ἐν ῶ. — **κούρη** = μία κόρη. — **φυὴν καὶ εἶδος**· ε 212 καὶ 213. — **πάρ· παρὰ** = πλησίον. — **ἀμφίπολος**· α 136. — **χαρίτων ἄπο**· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο. — **σταθμοὶ**· α 333. — **θύραι** = θυρόφυλλα. — **ἐπέκειντο** = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — **φαινός**· ε 86. — **ἐπέσσυτο**· ἐπισσέυομαι = ὀρμῶ, σπεύδω. — **τὰ δέμνια** = κλίνη. — **εἰδομένη κούρη** = μετὰ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — **ναυσι-κλειτός** = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καραβοκώρης (ναῦς + κλειτός = ἐνδοξός). — **οἱ**· τῇ Ναυσικᾶ. — **ἡ ὀμηλικίη**· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — **χαρίζομαι θυμῶ** = εἶμαι ἀγαπητός. — **ἐεῖσαμένη**· ἄορ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. **φι** : βίηφι.

γ) **Ἐπέρεια** : Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων. — **Κύκλωπες** : Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — **Ναυσίθοος** : Ὕιός τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — **ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε πόλει** κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνῶκίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μετὰ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατῴκουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — **ναοὺς**

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας.— **Ἀλκίνοος :** υἱὸς τοῦ Ναυσιθόου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος.— **Ναυσίθοος-Ναυσικάα :** Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψῶδιαν θ. στ. 111 κ.έ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὠκύαλος, Ναυτεὺς, Πρυμνεὺς, Ἀγχίαλος, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ.ά.— **Χάριτες :** Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι).— **ὦδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν.— **γείνατο** · α 223.— **εἶμα** · ε 267.— **τοί** · δτκ ἡθικὴ = πρὸς ἐντροπήν σου.— **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα.— **ἀκηδής** · μὲ παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος.— **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής.— **σχεδόν** · ε 228· ἐδῶ χρον.— **ἴνα** = ὁπότε, ἀναφ. χρον.— **ἐννυσθαι** · ε 264.— **τὰ δέ** = ἄλλα δέ.— **οἱ κε** · τὸ κε ἄοριστολ. = ὅποιοι θά...— **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.— **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ.— **φράτις** = φήμη.— **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται.— **ἐσθλή** · α 115.— **ἴομεν** · ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι.— **πλυνέουσαι** · πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω.— **ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφιν** = μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξη ἢ αὐγή.— **συνέριθος** · κτγμ. = ὡς βοηθός.— **ὄφρα** · τελ. = διὰ νά...— **ἐντόνομαι** = ἐτοιμάζομαι.— **τοι** · βεβαιωτ.— **δὴν** · δηθά· α 120.— **μνάομαι** · α 239.— **ὁ ἀριστεὺς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος.— **ᾄθι** = ὄπου, δηλ. μεταξὺ τῶν ἀρίστων.— **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ.— **ἠῶθι πρό** = πρὸ τῆς αὐγῆς.— **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω.— **ἦ κεν ἄγῃσι** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νά μεταφέρῃ.— **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες.— **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν.— **ῥήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω).— **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου.— **ὦδε** · συνκπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι.— **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον.— **ἦέ ἦ**, συγκρ.— **πολλόν** · πολύ.— **ἀπὸ πόλης** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν.— **πλυνὸς** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατ'ἀλλήλον διὰ τὰ πλύνονται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41 - 47. **ἔδος** = κατοικία (ἔζομαι, ἔδρα). — **ἀσφαλῆς** = ἀκλόνητος. — **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι. — **ἄμβρος** = βροχή. — **δεύομαι** · ε 53. — **ἐπιπίλναται** = πλησιάζει (πέλ - πλησίον). — **μάλ' αἰθήρ** = τελεία αἰθήρα. — **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διάχυτος· ρ. **ἐπιθέω**. — **αἶγλη** = λάμψις, φεγγοβολή. — **λευκός** = λαμπερός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — **διεπέφραδε** · διαφράζω = διδάω ὁδηγίας.

γ) **τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν** : Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ τὰ ὑφάινουν καὶ τὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαίτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτά, διὰ τὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε τὰ πλυθοῦν, διὰ τὰ κάμουν καλυτέραν ἐντύπωσιν. — **πέπλος** : Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἐνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοῦ, βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἐδίδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — **ῥήγεα σιγαλόεντα** : Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48 - 65. **Ἡώς** · ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — **ἐύθρονος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς. — **Ναυσικάαν** · ἐπανάληψις τοῦ μιν. — **εὐπέπλος** = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. — **ἄφαρ** = εὐθύς ἀμέσως. — **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — **τοκῆς** · α 170. — **κιχήσατο** · κιχάνω = συναντῶ, εὐρίσκω. — **ἔσχαρη** · ε 59. — **ἦστο** · καθῆστο = ἐκάθητο. — **τὰ ἠλάκατα** = νήματα. — **στρωφάω** = κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (ἄλς - ἄλως α 162). — **τῷ δέ** · ἐνν. πατρί. — **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν. — **ξύμβλητο** · ξυμβάλλομαι = συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτός = ἐνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — **ἴνα**· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — **ἀγαυός** = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — **πάππα φίλε** = πατερούλη μου. — **οὐκ ἂν δή..** ἡ Νηυσ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — **έφοπλίζω**· ζ 37. — **ἀπήνη** = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους, — **έυκυκλος** = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — **τά μοι**· δτκ. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — **έοικε** = ἀρμόζει, ταιριάζει. — **μετὰ πρώτοισι** = μεταξὺ τῶν ἐπισήμων. — **βουλὰς βουλεύω** = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — **ὁ χρώς** = δέρμα, σῶμα. — **γέγαα**· γέγονα. — **ὀπυίοντες** = ἔγγαμοι. — **ἡίθεος** = ἄγαμος. — **θαλέθων** = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θαλέθω· ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — **οἱ δέ**· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοὶ ἀδελφοί μου. — **μέμηλε**· α 151.

66 - 70. **αἰδομαι**· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — **θαλερός γάμος** = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — **έξονομαίνω** = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — **ὁ δέ** = ἀλλὰ αὐτός. — **φθονέω** = θέλω νὰ στερήσω. — **τεῦ** = τινός· α 217. — **έρχου**· ἔρχεο = πῆγαινε. — **ὁ δμῶς**· ἡ δμῶή· α 147. — **ὑπερτερῖη** = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — **ἀραρυῖα** = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἐνώμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο = ευ**· ἔρχου (ἔρχεο), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον **δατεῦντο**· α 112.

γ) Ἡώς· Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτὴ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα : ῥοδοδάκτυλος, κροκόπεπλος, εὐθρονος, χρυσόθρονος κ.ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεῦετο ὡς θεὰ τῆς πρῆτας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — **ἡ μὲν ἐπ' ἑσχάρη ἦστο** : Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετ' ἡ ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται μετ' ἐργόχειρα. — **ἀλιπόρφυρα** : Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἡλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

α.) 71 - 84. **κέκλετο**· ρ. **κέλομαι** = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· **πίθομαι**· **πείθομαι**. — **ἡμιονεΐη** = συρομένη με ἡμίονους. — **ὀπλέω**· **ὀπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ὕπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἐνθ' ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖος, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικῆς**· ε 166. — **ἐδωδή**· ε 95. — **δψον**· ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσето**· μέσ. ἄορ. α με κατάλ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — **ἐλάαν**· ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλων τοῦ ἐλαύνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἠχοποίητος). — **ἡμιόνουιν** = ἀπὸ τοὺς ἡμίονους· γεν. δυῖκ. — **ἄμοτον**· ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτένωναν τοὺς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἄμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἐνθ' ἦ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· **πλυνοὶ ἐπηετανοὶ** = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὕπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώνετο τὸ ὕδωρ μέσῃ εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. **καθαίρω** = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὕπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάχρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νά τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινήεις** = πλήρης δινῶν, ὀρμητικὸς (**δίνη** = συστροφή, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασιδί. — **μελιηδῆς** = γλυκὺς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. **φορέω**· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νά φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θῶως** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξεΐης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θῆς-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ **λᾶας** = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. **λίπα**. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι**· ε 152. — **αὐγή** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρπησαν· **τέρπομαι σίτου** = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ται** = αὐταί· ἐνν. ὄλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπει σίτου **τάρφθεν** = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἤτο συνήθες νὰ διασκεδάζουσι. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε πὸ τραγοῦδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἴη** = ὅποια, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (*ἰός* = βέλος + *χέω*), — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῆ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζὶ τῆς. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσι εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρῆμ. μὲ σημενεστ. (*γῆθω*, *γηθόσυνος*· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν τῆς. — **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλας πιδὺ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ρεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (*ἄρι* = λίαν + *γνωστός*). — **πελεται** = ἐστὶ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἀν καὶ ὅλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμῆς-ἦτος** = ἀγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἤτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά· καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσει εἰς τὴν γῆν. Ἰπῆρχον ὁμως καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγὰὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ *πέπλος* ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρῆμ.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον *λευκώλενος* ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικειᾶς καλλονῆς. — **Ταῦγετος - Ἐρύμανθος** : Γὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν *Ἐρυμάνθιον κάπρον*, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὅποια ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἄρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (*ἀγρονόμοι*). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὄλη ἡ φύσις ἤτο ἐνδαιτήμα νυμφῶν. Εἰς τὰνάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ *Ναϊάδες*, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ *Νηρηίδες*, εἰς τὰ δένδρα αἱ *Δρυάδες*, εἰς τὰ ἄντρα αἱ *Ἀντριάδες* κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλήν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ κολύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξὺ τῶν ὠραίων συνομιλήκων της.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι** · α 17. — **πύσσω** = διπλώνω. Ἄφοῦ πρώτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ετοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἔγροίτο** · **ἐγείρομαι** = ζυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ρίζ. ὀπ-) — **ἢ οἱ ἠγήσαιοτο** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δεῖξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν** · αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνη** = στρόβιλος, τὸν ὅποιον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ τοταμοῦ. — **ἄυσαν** · ἀύω = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρον** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἔφθασε μακρὰ, ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐξόμενος** = ἀνακαθίστας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** · ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγώ** · ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἡ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος** · ε 190. — **θεουδῆς** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δεῖ - τοῦ δεῖδω). — **ὥς τε** · συναπτ. πρὸς τὸ κουράων. — **ἀμφήλυθε** = ἤλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεία, λεπτή. — **αὐτή** = φωνή (αὐά). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (αἶπος = ὑψωμκ. αἶψα - νός αἰπεινός - αἰπεινός). — **κάρηνα** · α 102. — **τὰ πίσεια** = τὰ λιβάδια (ρ. πιδ. - πιδύω = ἀναβρύζω· *πίδαξ*). — **ποιήεις** = χλοερὸς (ποίη = πόα). — **ἦ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν** · ε 288. — **αὐδήεις** · ε 334. — **αὐτός** = ὁ μόνος του, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι** · ὑποτ. ὡς καὶ τὸ ἴδωμαι.

127 - 136. **ὑπεδύσετο** = ἐβγῆκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν** · ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. ἀλκί. — **ῦει** = βρέχει· ὑόμενος = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω· ἀήμενος = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ὄσσε** · ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· *δαίομαι* · ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρὸς. — **ὁ δῖς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι** · ε 98. — τὰ

μῆλα· α 92. — πειρήσοντα· πειράω = κάμνω ἀπόπειραν, μτχ. τελικ.
— δόμος = στάνη.— πυκινός = στερεός. — μίξεσθαι· ε 378. — χρειώ
ίκανε· ε 189.

137 - 148. σμερδαλέος = φοβερός. — κεκακωμένος = πρκαμορ-
φωμένος· αίτιολ. μτχ. — τρέω = φεύγω ἀπό φόβον (ὁ τρέσας).— ἄλ-
λυδις ἄλλη· ε 71.— ἠιών· ε 156.— προύχουσας· προεχούσας = προε-
ξεχούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ
ἀκρωτήρια, τὰ ὅποια ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — τῇ ἐνὶ φρεσὶ = εἰς τὴν
καρδίαν αὐτῆς. — ἐξ αἰρούμαι = ἀφαιρῶ, βγάζω.— γυῖα· α 192.—
ἄντα = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — σχομένη· ἔχομαι = κρατοῦμαι
εἰς τὴν θέσιν μου.— μερμηρίζω· ε 354.— γούνων· συναπτ. πρὸς τὸ λα-
βῶν.— λίσσομαι = παρακαλῶ (λιτὴ - λιτανεία). — εὐῶπις· ζ 113.—
ἡ αὐτως = ἡ μόνον ἔτσι. — ἀποσταδὰ = ἐξ ἀποστάσεως.— μειλίχιος
= γλυκὺς (μειλίσσω). — εἰ δείξειε· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις
τοῦ Ὀδυσ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. — δοάσσατο = ἐφάνη· μόν. ἄορ. καὶ
πρτ. δέατο. — κέρδιον = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — μῆ
χολώσαιτο· ἐνδοιαστ. πρότ. χολοῦμαι· α 69.— κερδαλέος = ὅστις θὰ
ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) κερδαλέον φάτο μῦθον: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσ-
σεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει
θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὀμιλῇ μὲ τὸν
πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ
εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικαῖαν εἰς τρόπον,
ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρή-
σατε ἀκόμα μὲ πόσῃν προσοχὴν ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν
ἔτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλῦτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. γουνοῦμαι (τινὰ) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος
μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — ἀνασσα = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — νύ =
λοιπόν. — θεὸς βροτός· θηλ.— τοί = ἐξ ἐκείνων οἶ. — ἐγὼ γε = ἐγὼ
δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — εἶδος, μέγεθος, φυῆ· ε 213, 217, 212·
αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — εἶσκω = παρομοιάζω· σὲ ἄγχιστα εἶσκω = σὲ θεωρῶ
ὁμοιατάτην. — ἡ χθών = γῆ.— ναιετάω· α 51. — μάκαρ· α 82· τρεῖς
μάκαρες = τρισευτυχισμένοι. — σοί δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατήρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζομαι. — λαίνομαι = θερμαίνω, εὐφραίνω. — εἵνεκα σεῖο = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — λεύσω = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μολρνότι προηγεῖται τὸ σφίσι. — θάλος = θαλπερός βλαστός. — εἰσοιχνέω = θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — δ' αὖ = μάλιστα. — περὶ κῆρι· ε 36. — ἔξοχον = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — ὅς κε = ὅς ἄν. — ἔεδνα = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). *Ἴδε πργμ. α 277. — βριθω = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· βρίσας ἐέδνεσι = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — ἀγάγηται· ἀντικμ. σε.

160 - 169. σέβας = θαυμασμός. — ἔχει με = μὲ κατέχει. — δὴ ποτε = ἀληθῶς κάποτε. — τοῖον νέον ἔρνος = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν. — ἀνερχόμενον = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — ἔσπετο· α 125. — λαός = στρατός. — τὴν ὁδὸν = κατὰ τὸ ταξίδι. — ἦ δὴ = κατὰ τὸ ὅποιον ἀκριβῶς. — κήδεα· α 224. — ὡς δ' αὐτως· ὡσαύτως δέ. — ἔτε-θήπεα· ὑπερσ. τοῦ τέθηπα = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. ταφ-θαφ-θάμβος). — δὴν· δηθά· α 49. — οὐ πω = ποτὲ ἕως τώρα δέν... — ἀνήλυθεν = ἐβλάστησε. — δόρυ = κορμὸς δένδρου. — ἄγαμαι = θαυμάζω. — δεῖδια· δέδια, δείδω = φοβοῦμαι. — αἰνῶς· α 208. — δέ· ἀντίθ. = ἀλλά. — χαλεπὸν πένθος = μία δεινὴ συμφορά. — ἰκάνει με = ἤλυθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὐρήκε.

170 - 185. χθιζός = χθεσινός, χθές· κτγμ. — οἶνοπα· α 183. — τόφρα = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — ἐφόρει· ε 327. — κραιπνός· ε 385. — θύελλα· ε 317. — κάββαλε = ἔρριψε, ἐπέταξε (κατ-βάλε, ὅπως καὶ κάλλιπε. *Ἴδε γραμμ. τύπον α 243). — δαίμων = θεότης ρυθμιζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — ὄφρα· τελ. — καὶ τῆδε = καὶ ἐδῶ. — οἶω· οἴομαι. — παύσεσθαι· ὑπκμ. κακόν. — τελέουσι· μέλλ. τοῦ τελέω = προξενῶ. — πάροιθεν = πρότερον, πρίν· δηλ. πρίν παύσουν τὰ δεινά μου. — ἐλεαίρω· α 19. — μογέω· ε 223. — σὲ ἐς πρῶτην· ἐς σὲ πρῶτην. — ἀμφιβάλλομαι = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — εἶ που = ἐὰν τυχόν. — εἶλυμα = περικάλυμμα. — τὰ σπιῖρα = τὰ ρούχα. — ἔχες = εἶχες. — δοῖεν· εὐχή. — μενοινάω = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (μένος, μενεαίνω· ε 341). — ὁμοφροσύνη = ὁμόνοια. — ἐσθλός· α 95. — ὀπάζω = χαρίζω. — μὲν γάρ = διότι πράγματι. — ἀρείων· συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. ἄριστος. (ρίζ. ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω). — ὁμοφρονέοντε· δυϊκ. μτχ. τοῦ ὁμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — οἶκον ἔχω = κρατῶ, κατοικῶ τὸν

οἶκον. — **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συγχῆς θλίψεως. — **δυσμενῆς** = ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἀρτέμιδί σε εἰσκώ**: Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερὸς φοῖνιξ, εἰς τὸν ὅποιον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὰ γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔβαινε οἱ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Νηυσ. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικωτέρας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαίρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσσ. τὰ παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠΐδα** α 213. — **φωτί· ὁ φῶς** α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ ὁ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός** α 115. — **καί που σοί** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν** ἀόρ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. **τάλα** - **τλη** - **τλα**· ε 178). — **ἐμπης**· ε 205. — **δευήσσαι**· μέλλ. τοῦ **δεύομαι**· α 254. — **ῶν**· τούτων ῶν. — **ἐπέοικε**· ὑπκμ. μὴ **δεύεσθαι**· ἦτοι: δὲν θὰ στερεθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερεθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπειρίος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (**τάλα** + **πεῖρα**). **ἀντιάζω** = συναντῶ· ὑπκμ. τῆς **μτχ.** **ἰκέτην** = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δειξω δέ**· . . **ἐρέω δέ**· συμπλεκτ. σύνδ. **καί... καί**. — **ἐρέω**· ἐρῶ. — **λαοί** = οἱ κάτοικοι. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ'** ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχύς.

198 - 210. **ἦ** = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμῖ = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερός** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερός βροτὸς** = αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερός. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. — **ὄς κεν ἴκηται**· ὄς ἂν ἴκηται = ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήμος - δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκλύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιοῦμαι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσπεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἶνευ εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παρομιώδης. — **δοι** = ὅπου. — **ἐπι ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπὴνεμος.

γ) **ἔσχατοι** : Ἡ νῆσος Σχερία κρίσσεται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομεμονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ υποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῦα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοι τε πτωχοὶ τε** : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο **ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος** Ζεὺς. Ὁ μεγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτερα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἤρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβιάζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσαν**· ἔστησαν. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναξεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — **καδ δ' εἶσαν**· κατ(α) δὲ εἶσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **πάρ δέ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἔξωτερικὸν ἔνδυμα. — **εἶματα**· κατγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος · ζ 79. — ἄνωγα · α 269. — ἄρα = ἀκολούθως. — ῥοαί = ρεῖ-
θρα. — μεταυδάω = ὕμιλῶ πρὸς. — οὕτω ἀπόπροθεν = ἔτσι εἰς ἀπό-
στασιν. — αὐτός = ὁ μόνος μου. — ὥμοιιν ἀπολούσομαι = πλύνω ἀπὸ
τοὺς ὥμους μου. — ἦ γὰρ = διότι πράγματι. — δηρόν · ἐπίρρ. = πολὺν
καιρὸν (πρβλ. δῆν-δηθ(ἀ-δηρόν)). — ἀπὸ χροός ἐστιν = λείπει ἀπὸ τὸ
σῶμά μου, ἐστερήθη τὸ σῶμά μου. — ἀλοιφή = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. —
ἄντην = ἀνώπιόν σας. — μετελθών = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξὺ.

223 - 238. ἴσαν · ἦσαν. — νίζομαι = πλύνομαι · α 112. — ἀμπέ-
χω = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφι + ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολλήσει εἰς
τοὺς ὥμους του ὡς ἐνδυμα. — σμήχω = καθαρίζω διὰ τριβῆς. — χνόος
= ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — ἀτρύγετος · ε 52. — πάντα λοέ-
σατο = ἐκαθαρίσθη τελείως. — λίπα · ζ 96. — ἔσσατο · ἄορ. τοῦ ἐννυ-
μαι = ἐνδύομαι. — πόρε · ε 321. — ἀδμής · ζ 109. — ἐκγεγαυῖα = ἡ
γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγαα - γέγονα · ε 35). — θῆκεν εἰσιδέειν =
ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν. — μείζων = ὑψηλότερος.
— πάσσων = παχύτερος. — κὰδ δὲ κάρητος · κατὰ δὲ κάρητος. —
ἦκε = ἔκαμε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του. — οὔλαι κόμαι = σγουρὰ
μαλλιά. — ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. — περιχεύε-
ται χρυσόν = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν. — ἴδρις-ιος = ἔμπειρος
τεχνίτης (ἴδ - εἰδέναι). — δέδαεν · ἄορ. μετ. ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ.
δα - δαῖναι, διδάσκω, δαίφρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω =
ἐκτελῶ (τελέω). — ἔζετο · καθέζετο · ε 195. — κίω · ζ 84. — θῖνα θα-
λάσσης · ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπῶ. — θηέομαι · θεάομαι = βλέ-
πω μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = ἀκούω. — ἀέκητι · α 79. — οὐκ ἀέκητι = μὲ
τὴν θέλησιν. Σχήμα λιτότητος. — ἐπιμίσγεται · ζ 205. — ἀντίθεος ·
α 21. — ἀεικέλιος = ἄσχημος. — δέατο = ἐφαίνετο (δοάσατο · ζ 145).
— αἶ (εἶ) γὰρ = εἶθε πράγματι. — πόσις · α 15. — κεκλημένος εἶη =
νὰ ὠνομάζετο, νὰ ἦτο. — ἄδοι · ἀνδάνω = ἀρέσκω καὶ οἱ ἄδοι = καὶ
ἐπὶ πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὄχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου
μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς προθέσεως πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμ-
φωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ
εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος** : Ἐνδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἀνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας** : Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἔννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνήρ ἴδρις** : Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικὸς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ** : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται ἐμπαιστική. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὑρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσαῖα σχέδια κ.τ.λ.). — **Ἡφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη** : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἡφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναῖα γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηναῖα.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** · ε 382. — **εἴματα πτύξασα** · ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὄπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζε** · ε 181.

255 - 290. **ὄρσεο** = σήκω· προστ. ἄορ., τοῦ ὄρνυμαι· α 347. — **ἴμεν· ἰέναι, εἴμι**. — **δαίφρων** · α 48. — **εἰδησέμεν**· εἰδήσειν· ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὤδε...** **ἀπινύσσειν** · ε 342. — **ἕφρ' ἄν** = ἕως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν· ἴομεν ἄν**. — **ἀγροί** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημέναι ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμίονους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμίονους. — **καρπαλίμως** · ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὁδόν** = προηγούμεναι, διὰ τὴν ἰσχύος δεικνῶν τὸν δρόμον. — **ἐπιβήσομεν**· ἐπιβήσωμεν = μόλις πετήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν.— **λεπτὸς** = στενός.— **εἰσίθμη** = εἴσοδος.— **ὄδον** = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ.— **ἀμφιέλισσαι (νῆες)** = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμνην.— **εἰρύονται**· ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνεγκύομαι.— **ἐπίστιον** = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνεγκυσθῇ εἰς τὴν ζηράν.— **πᾶσιν ἐκάστῳ ἐστὶ** = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον.— **σφι· σφίσειν αὐτοῖς**.— **ἀγορῆ** = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις.— **Ποσιδήιον** = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος.— **ῥυτὸς** = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω).— **ὁ λᾶας** = λίθος· (πρβλ. λα-τόμος).— **κατωρυχῆς** = χλωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος.— **ἀραρυῖα (ἀγορῆ)** = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70).— **ὄπλα (νηῶν)** = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων.— **ἀλέγω** = φροντίζω, καταγίνομαι.— **πεῖσμα** = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι.— **τὸ σπεῖρον**· ε 318.— **ἀποξύουσιν** = πελεκοῦν διὰ τὸ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν.— **τὸ ἐρετμόν** = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ- ἐρέσσω- ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181).— **ἰ ἐλει Φαιήκεσσι**· μέλει τινί τι· α 159.— **ὁ βιὸς** = τὸ τόξον.— **φαρέτρη** = θήκη τῶν βελῶν.— **νῆες εἶσαι**· ε 175.— **ἦσιν ἀγαλλόμενοι**· ἀγάλλομαι τινι = χαίρω, χαμαρώνω διὰ κάτι.— **πολιὸς** = φαίος.— **ἀλεείνω** = ἀποφεύγω· καὶ ε 326.— **ἡ φῆμις· φήμη** = λόγοι, διαδόσεις.— **ἀδέυκῆς** = κακόβουλος.— **μωμεύω** = κακολογῶ.— **δ' εἰσιν** = ὑπάρχουν πράγματι.— **ὑπερφίαλοι**· α 134.— **εἶπησι**· ἡ ὑποτκ. ὡς μέλλων.— **κακώτερος** = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος.— **ἀντιβολῶ** = συναντῶ. Ἡ μγτ. εἶναι ὑποθ.— **τίς δ' ὄδε ἔπεται** = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ.— **μέγας**· ζ 230.— **πόσις**· α 15.— **ἦ πού τινα** = ὠρισμένως κάποιον.— **πλαγχθέντα**· α 2.— **κομίζομαι** = λαμβάνω μαζί μου.— **ἦς**· κτητ.— **τηλεδαπὸς** = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προερχόμενος.— **ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι**· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς τὸ μὴ ὑπάρχει κανεῖς. . . — **πολυάρητος** = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὺ + ἀράομαι = εὐχομαι).— **βέλτερον**· βέλτιον.— **ἐποιχομένη αὐτῇ** = ἀφ' οὗ ἐπῆγε μόνη της.— **ἦ γὰρ** = διότι τῷ ὄντι.— **ἀτιμάζω** = περιφρονῶ.— **μνάομαι**· α 248.— **ὄνειδος** = προσβολή, κατηγορία.— **νεμεσῶ**· α 119.— **ῥέζω**· α 47.— **ἀέκητι**· α 79.— **έόντων** = ἐνῶ ζοῦν.— **μίσγομαι** = ἔχω σχέσεις.— **ἀμφάδιος** = φανερός.— **ῶκα**· ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκός).— **ξυνίημι** = κατανοῶ.— **ἐμέθεν ἔπος** = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ. : **εἰδήσω**· ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ προκμ. οἶδα.

— Ἄοριστ. ὑποστκ. τοῦ βαίνω : **βῆω** (βω).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** μετὰ ἐξ ἀρχαιοστ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ. ἰωνική ἀντὶ -ειον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πέρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχιζόμεναι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τείχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.—**λεπτὴ δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσιχᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνουν κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῦα, τὰ ὅποια οἱ ἰδιοκτῆται τῶν εἶχαν ἀνελεύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκτὸ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο μετὰ πίσσαν ἢ ἀπλῶς μετὰ βαθύχρωμον βαφήν. — **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοῦτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἀνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μετὰ ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δηίς** = θὰ εὐρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος**· α 195. — **αἰγείρος**· ε 64. — **νάω** = ρέω (νᾶμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτήμα· (τέμ - νω). — **άλωῆ** = ἐπίπεδος ἑκτασις κκλιεργημένη· α 193. — **τεθαλυῖα**· τεθήλει· ε 69. — **πτόλις**· πόλις, πρβλ. **πτολιέθρον**· α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μείναι**· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἕως ὅτου. — **ἔλπομαι**· φαντά-

ζομαι, ύπολογίζω.— ποτι = πρόσ.— ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ.— ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ, ἠρόμην). — ῥεῖα· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — και πάις = ἀκόμα και ἕνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός.— εἰοικότα τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά.— τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον.— οἶος· ἐνν. τέτυκται.— ἥρωσ· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω.— ὀπότ' ἄν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα.— ὦκα· ζ 289.— διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτική. — ἦσται· α 108.— ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52.— αὐγή· ζ 98.— ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα.— ἰδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.— κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶα(αι)· ἦνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς. — αὐτῇ (τῇ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα.— τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὀποίου καθήμενος.— οἶνοποτάζω = πίνω κρασί.— ἀθάνατος ὦς = ὡς ἀθάνατος.— παραμειβομαι = προσπερνῶ.— βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ.— νόστιμον ἦμαρ· α 9.— καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδῃαι. — χαίρων = πρὸς χαράν σου.— εἴ κέν τοι = ἐάν βεβαίως.— φίλα φρονέω = διατίθεμαι εὐμενῶς.— ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ.— εὐκτίμενος = κλοκτισμένος· (εὔ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλσος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἄλκινόοιο: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψωδίαν η' (ἴδε περίψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἱμασεν· ε 380. — φαεινός = στιλπνός. — ὦκα· ζ 289.— τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω.— πλίσσομαι = βαδίζω.— μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα.— ἄμα = συγχρόνως.— ἐποίατο = ἐποιετο.— νόω = μὲ προσοχήν.— ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπὶ.— ἡ ἱμάσθλη = ἡ μάλιστα· ε 380.— κλυτός· α 30.— ἱρός = ἱερός.— ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου.— αὐτίκα ἔπειτα· ε 44.— ἀρῶμαι = εὐχομαι.

προσεύχομαι.— κλυθι· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω.— αἰγίοχος· ε 103.— ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς.— νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὑρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.— πάρος = πρῖν, προηγουμένως.— ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221.— ἐννοσίγαιος· ἐννοσίγαιων· α 74.— φίλον ἦδ' ἔλεεινόν· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. εὔχομαι = προσεύχομαι.— ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον.— αἶδετο· ζ 66.— γάρ βα = διότι φυσικά.— πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός· (κασίγνητος· ζ 155).— ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς.— μενεαίνω· α 20.— 331 = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἐκλυν).

γ) πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύη τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. ἦ· πρτκ. τοῦ ἦμι = λέγω· ζ 198.— ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ.— συφορβός = χοιροβοσκός (σῦς + φέρβω = τρέφω).— δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44.— ἔεν· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι.— οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν. . .— λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν.— σταθμός = ἡ στάνη τῶν χοίρων.— κίων· κίω· α 22.— ὑφορβός = χοιροβοσκός (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω).— σχεδόν· ε 228.— δέμας· ε 212.— ἦικτο = εἶχεν ἐξομοιωθῇ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο).— ἀγλαδός = ἔξοχος, ὠραῖος.— ἔργα = ἐργόχειρα.— ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδώς— οἶδα.— κατὰ ἀντίθυρον = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου.— ἡ κλιση = ἡ καλύβη (κλίω).— οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.

— **ἐναργής** = ὀρατός, ὀλοφάνερος (*ἀργής* - *ἀργός* = στυλιπνός, φωτεινός· πρβλ. *ἀργυρός*). — **ὕλαοντο**· *ὕλαομαι* = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — **κνυζηθμός** = οὐρλιασμα. — **ἐτέρωσε** = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — **φρόβηθεν** = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — **ἦλθεν**· ὁ Ὀδυσ. — **παρὲκ τειχίον** = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — **πάροιθε** = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. **ἔπος** = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — **φάο** = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. *φα* - τοῦ *φημί*. — **ἐπίκευθε**· *κεύθω*· ζ 303. — **θάνατον καὶ κῆρας**· ε 387. — **ἀραρόντε**· *ἀραρίσκω*· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — **ἔρχησθον**· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ *μτχ.* *ἀραρόντε* εἰς δυῖκ ἀριθμ. — **δηρόν**· ζ 220. — **σφῶιν** = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυῖκ. τῆς ἀντων. *σύ* - *ὕμεῖς*. — **μεμαυῖα**· *μεμαῶς*· ε 375.

172 - 180. **ἦ**· π 154. — **ἐπεμάσσατο**· *ἐπιμαίομαι* = ἐγγίζω. — **φᾶρος**· ζ 214. — **ἐυπλυνές** = καλοπλυμένον. — **δέμας**· ε 212. — **ὠφελ-λε**· *ὀφέλλω* = αὐξάνω. — **ἦβη** = νεότης, ἀκμή. — **ἄψ** = πάλιν, ἐκ νέου. — **γναθμός** = σιαγών, παρειά. — **τάνυσθεν** = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτάς αἱ ρυτίδες (*τανύομαι*· ε 68). — **κυνέως** = βχθὺς κυνοῦς, μαῦρος. — **τὸ γένειον** = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — **ἔρξασα**· *ἔρδω*· α 293. — **πάλιν κίε** = ἔφυγε. — **ἦεν**· *ἦει*, εἶμι. — **ἡ κλισίη**· π. 159. — **θαμβῶ τινα** = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — **ταρβῶ** = τρομάζω, φοβοῦμαι. — **ἐτέρωσε** = πρὸς ἄλλο μέρος. — **βάλε ὄμματα** = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — **180** = α 122.

181 - 185. **νέον** = μόλις πρὸ ὀλίγου. — **ἦ ἐπάροιθεν** = ἡ πρὶν. — **εἶματα**· ζ 26. — **ὁ χρώς**· ζ 61. — **ἦ μάλα** = ἀναμφιβόλως. — **Ἴληθι** = γενοῦ Ἰλεως· προστ. ρήμ. *Ἴλημι* ἢ *ἰλήκω* (ἐκ ρίζ. *ἰλάω* - *Ἰλεως*). — **δώομεν**· ὑποτκ. ἀορ. τοῦ *δίδωμι*. — **κεχαρισμένα** = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — **ἱερά**· α 61. — **τετυγμένα** = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. *τεύχω*· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σευῆ χρυσᾶ. — **φρίδομαι** = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμὸς τοῦ παρακ. τοῦ *εἶμι* κατὰ τὰ βαρύτερα : *ἶεν*. — Θηλ. τῆς *μτχ.* τοῦ *οἶδα* ἐκ τῆς ρίζ. *ιδ*. : *ιδυῖα*. — Τὸ *φημί* εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. **φάο, ἔφατο, φάσθε**· ζ 200 κ.ᾶ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. *σύ* : **σφῶι, σφῶιν**.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — **θεν** : *τάνυσθεν*.

γ) **κύνες τε ἴδον**: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.—**ἄλλοῖος φάνης**: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὡραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικὰ, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μικρὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνθηρες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν.—**δῶρα χρύσεια τετυγμένα**: Τὴν κτεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ **πτερίσματα** ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλείων ἐχρησιμοποιοῦτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι· δοτ· ἡθικ·** = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε.—**εἰσκῶ· ζ 152.** — **στεναχίζω** = στεναῶ. — **ἄλγεα· α 4.** — **βία** = ἀθαιρεσίαι. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι.—**κύσε·**—**κυνέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **καδ δέ· δέ· ζ 230.**—**ἦκε** ἦμι = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω.—**πάρος· α 21.**—**ἦκε·** ἀντικμ. δάκρυον. — **νωλεμές·** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ·** ἀντιθ. = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπίθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμην ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαῦτις** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = με ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ῶ αὐτοῦ νόω·** ἐῶ αὐτοῦ = μὲ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐὰν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ῥηιδίως·** ῥαδίως. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του.—**θειή· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π. 181.** — **αἰκίης** = εὐτελής. — **ἔσσο·** ὑπερσ. τοῦ ἐννῆμαι (ρίζ. ἐσ - ἐσνῆμαι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε. . . ἀγάσθαι·** ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἐόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. —

ένδον έόντα = διότι εύρίσκειται εις τήν πατρίδα του. — **περιώσιον** = ύπερβολικά (περιούσιον, περι = πολύ + ειμί), εις τόσον βαθμόν. — **άγάσθαι** · άγαμαι = έκπλήττομαι. — **τοι** · **σοι** · συναπτ. πρὸς τὸ έλεύσεται. — **ὄδ' έγώ** = έγώ έδῶ. — **τοιόςδε** = με αὐτήν τήν μορφήν, ὅπως με βλέπεις. — **άληθείς** · **άλάομαι** ε 377. — **τόδε έργον** = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εἶναι έργον. — **άγελείη** = ἡ διδουσα λάφυρα (άγω + λείη). 'Επίθ. τῆς 'Αθηνᾶς. — **πτωχός** = έπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω) **έναλίγκιος** · **άλίγκιος** = ὅμοιος. — **περι χροί** · π. 182. — **ρήιδιον** · **ράδιον**. — **κυδῆναι** · **κυδαίνω** = δοξάζω, έξυψώνω. — **βροτός** · μετὰ τοῦ **θηγτός** = άνθρωπος. — **κακῶσαι** · **κακόω** = βλάπτω, έξευτελίζω.

213 - 224. **ὡς άρα φωνήσας** = άκολούθως, άφοῦ εἶπεν. . . — **άμφιχυθείς** · **άμφιχέομαι** = περιπτύσσομαι. — **λείβω** · ε 84. — **ίμερος** = πόθος (ίμείρομαι α 59). — **ύπό ὠρτο** = προεκληθή ένδομύχως (ρ. δρυνμαι). — **γόςος** = θρηῆνος. — **λιγέως** = διαπεραστικά, δυνατά. — **άδινώτερον** = περισσότερον, με θρηῆνον διαρκέστερον (άδινός α. 92). — **οίωνοί** · α 202. — **φήνη** = είδος άετοῦ. — **αίγυπιός** = γύψ (αἶξ + γύψ, διότι οἱ γύπες άρπάζουν αἶγας). — **οἴσι** · ἡ δτκ. εἶναι κτητ. και ἡθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — **έξείλοντο** · **έξαιροῦμαι** = άφαιρῶ, άρπάζω. — **πάρος** · α 21. — **πετεηνά** = ίκανά νά πετοῦν. — **ὡς άρα** = εἶτσι λοιπόν. — **έλειεινόν δάκρυον** · περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — **εἶβω** · **λείβω**. — **καί νυ κ' ὄδυρομένοισιν έδυ** = και εἶτσι θά έδυεν. — **όδυρομένοισι** · ένν. αὐτοῖς = ένῶ αὐτοῖ εκλαιον. — **αἶψα** = αἶφνης. — **223-224**. = α 172 - 173.

β) ω αντί ου: περιώσιον. (περιούσιον).

—'Ετερος τύπος τοῦ ὄνομ. 'Αθήνη: 'Αθηναίη.

γ) **ὄδ' αὐτός τοιόςδε**: 'Ο Τηλέμαχος δέν έγνώριζε τήν μορφήν τοῦ πατρός του και διὰ τοῦτο ὁ 'Οδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: έγώ εἶμαι ὁ 'Οδυσ. και αὐτῆ εἶναι ἡ μορφή μου. — **Ὡς άρα φωνήσας κατ' άρ' έξετο**: Με δραματικήν τέχνην ὁ ποιητής παριστᾶ τὸν 'Οδυσσέα νά λυγίζη άπό τήν συγκίνησιν κατὰ τήν μεγάλην αὐτήν στιγμὴν τῆς ζωῆς του. 'Ο έναγκαλισμός τοῦ Τηλεμάχου και τὰ δάκρυα τοῦ πατρός και υιοῦ άποτελοῦν έπίσης θαυμαστήν παρένθεσιν εις τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νά διακοπῆ. — **άδινώτερον ἢ οίωνοί**: 'Ο θρηῆνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσον έπίμονος και γοερός, ὥστε νά

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται αὐτήν.

225 - 265

α) 225 - 239. — **τοιγάρ** = βεβίως. — **τοι**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός**· **ναυσικλειτός**· ζ22. — **καί με εὔδοντα**. . . **Ἰθάκην**· σειρ. λέξ. : *καί με κάθισαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὔδοντα ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον*. — **εὔδω** = κοιμῶμαι. — **κάθισαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον**· ε 372. — **ἄλις** = ἀρεκτά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆγος** = σπέος· α 15. — **ιότης** = θέλησις. — **κέονται** = κεῖνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενὲς καρδιά. — **μερμηρίζας** = ζ 141. — **φράσσομαί κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — **ἦ - ἦ** = ἐάν - ἦ. — **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μόνω**· **μόνω**. — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **διζήμαι**· α 261.

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητῆς** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητῆς. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χειρας-βουλήν**· αἰτιατικαὶ τοῦ κατὰ τι. — **ἦ ἄγη** = θαυμασμός. — **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **ἰφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἀτρεκὲς** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δύο οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι**· μέλλ. τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπηρετής (ρ. *δρῶ*). — **πίσυρες**· ε 70. — **φῶς**· α 324. — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἄμα** = μαζί. — **δοίω** = δύο. — **δαήμεων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας (*δαιτρός*· α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐάν συναγῆσωμεν αὐτούς. — **μή**· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*. — **πολύπικρα καὶ αἰνὰ** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — **ἀποτίσειαι**· *ἀποτινομαι* = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιασιοπραγία. Τὸ νόημα : φοβῶμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκλήσῃ τὴν καταστροφήν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζου**· *φράζομαι* = συλλογίζομαι. — **ὁ κέν τις ἀμύνη**· ὅστις ἂν = ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῶ** = μὲ προθυμίαν.

258 - 265. **σύνθεο**· ρ. **συντίθημι** = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ-κέσει**· **ἀρκῶ** = βοηθῶ. — **ἐσθλῶ τούτῳ ἐπαμύντορε**· ὀνομαστ. δυϊκ. — **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὑψι**· ἐπίρ. = ὑψηλά· — **καθημένῳ περ** = μολοντί κáθηνται. — **ῶ** = οἱ ὁποῖοι, δηλ. οἱ δύο ἐπαμύντορες. — **κρατέουσι**· μετὰ δτκ. = κυβερνοῦσι.

β) Ἐπικός τύπος τοῦ **κεῖμαι** εἰς τὸ γ' πληθ. : **κέονται**.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νῶι (ν)**.

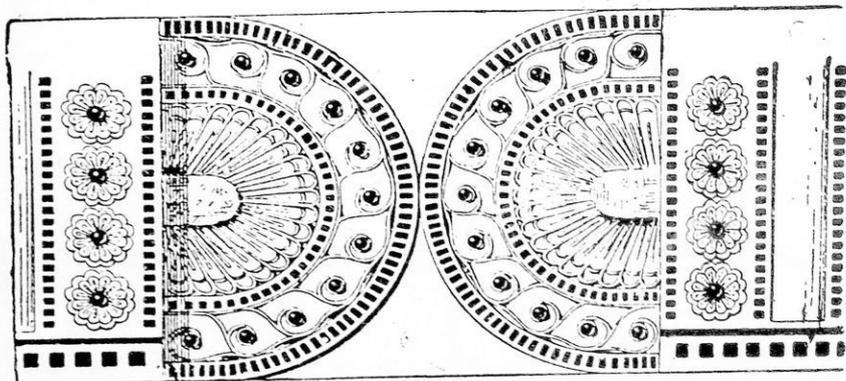
— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : **ἔασι (ν)**.

γ) **χεῖρας αἰχμητὴν καὶ ἐπίφρονα βουλήν** : Κατὰ τὸν Ὅμηρον τύπος ιδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὁμήρου ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμητής ». — **ἔξ δὲ δρηστῆρες...** : Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζί καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, θὰ βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητάς, προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δράματος. τὸ ὅποιον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

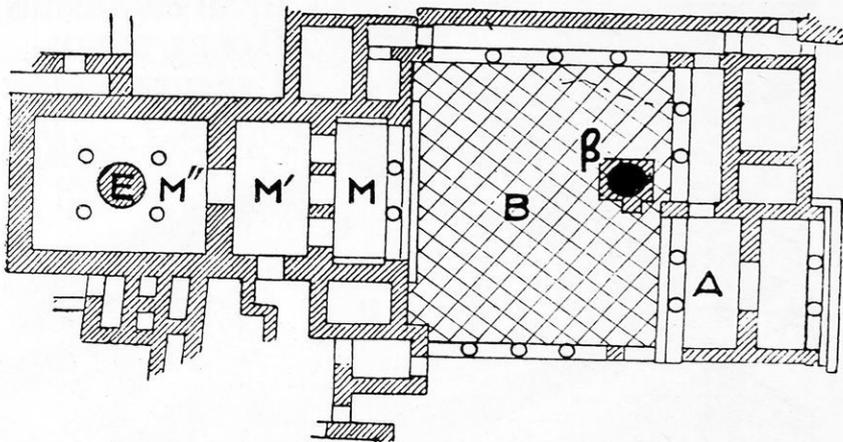
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηναίων, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηναίων.
(Ἀναπαρίστασις)

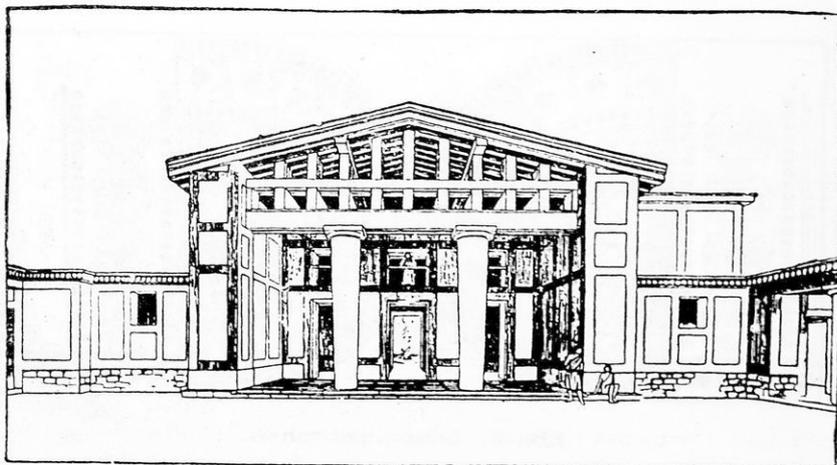

Εικ. 2. Διακόσμησης τοίχων.
Πλάς ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὅμηρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τύρινθι μεγάρου.

Εἰκ. 3. Σχέδιον : μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλὴ τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμὸς.
- M. Αἶθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

Εἰκ. 4. Ἐξωτερικὸν μέγαρον (Ἀναπαράστασις).

Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσων.
(Ἀναπαραστάσις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

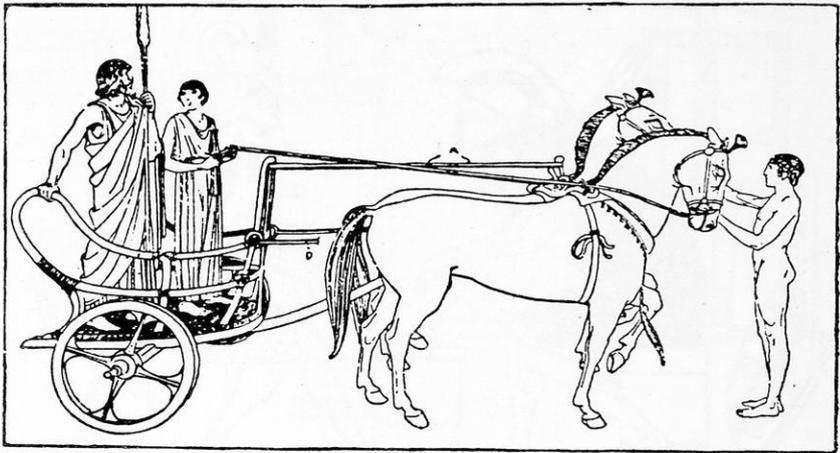
Εικ. 6. Μυκηναϊκά ἀγγεία.

- A Ἀγγεῖον τύπου κρατῆρος.
- B Μυκηναϊκὴ πρόχους.

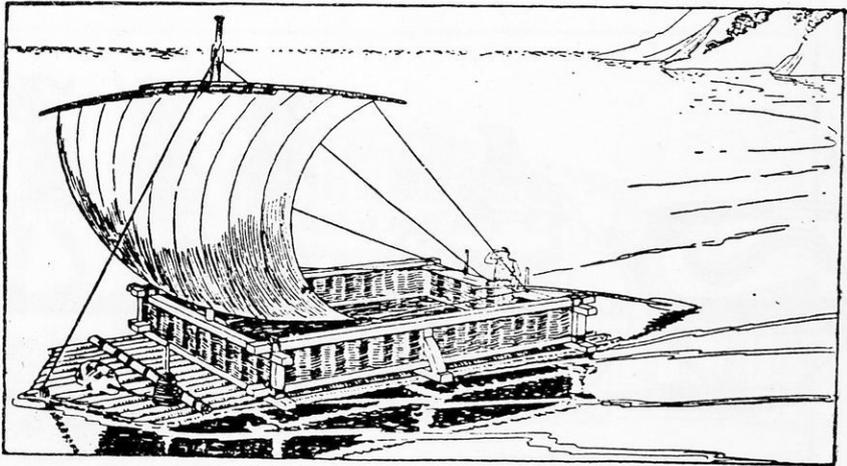

Εικ. 7. Ἀρχαῖοι πολεμισταὶ φέρουντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποῦ φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις)

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἀναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261).

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτυπον, στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου, θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

024000025370

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕ' 1968 (VIII) · ANT. 170.000 · ΣΥΜΒ. 1635/18-7-68

Ἐκτύπ.: Ἐν. Τσιγκογράφων Ἀθηῶν ΣΥΝ. Π.Ε. Βιβλιοδ. Ἴω. Καμπανᾶς Ο.Ε.

